

Algemene Friese Onderlinge Schadeverzekeringsmaatschappij

"Zevenwouden" U.A.

Jaarverslag 2017

Inhoud

Bestuursverslag	4
Bestuursorganen	4
Bedrijfsstructuur Zevenwouden.....	5
Verslag van Directie.....	9
Verslag van de Raad van Commissarissen.....	24
Jaarrekening	27
Geconsolideerde balans per 31 december (na bestemming resultaat).....	27
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	29
Geconsolideerd kasstroomoverzicht.....	31
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	32
Enkelvoudige balans per 31 december (na bestemming resultaat)	58
Enkelvoudige winst- en verliesrekening.....	60
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	62
Overige gegevens	81
Statutaire regeling betreffende de bestemming van de winst	81
Controleverklaring van de onafhankelijke Accountant.....	82

Zevenwouden

De Eenhoorn 2, 8932 NX Leeuwarden
Postbus 901, 8901 BS Leeuwarden

Bestuursverslag

Bestuursorganen

Algemene Vergadering van Afgevaardigden

	m/v
E.J. Boiten	m
G. Doornhof	m
S.S. Hellinga	m
A.B. de Jong	m
G.L.G. Schweigmann	m
A.N.J. Slot	m
W.R. Tigchelaar	m
J. van der Zee	m
P. van der Zee	v

Raad van Commissarissen

C.B. Mulder, voorzitter	m
S. Faber	v
W.O. Sierksma	m

Auditcommissie

W.O. Sierksma, voorzitter	m
S. Faber	v

Remuneratiecommissie

S. Faber, voorzitter	v
C.B. Mulder	m

Directie

W.R.D.W. Nauta, directievoorzitter	m
J.H. Lubbers, financieel directeur	m

Accountant

KPMG Accountants N.V.

Bedrijfsstructuur Zevenwouden

De Algemene Friese Onderlinge Schadeverzekeringsmaatschappij "Zevenwouden" U.A. (verder: Zevenwouden), is een onderlinge waarborgmaatschappij met uitgesloten aansprakelijkheid met als doelstelling: 'het met haar leden sluiten van overeenkomsten van verzekering in de zin van de Wet op het financieel toezicht'.

Kernactiviteit

Zevenwouden is een schadeverzekeraar die zowel de particuliere als de (klein)zakelijke markt bedient. Het overgrote deel van het premievolume heeft betrekking op de branche Brand en in die branche beschikt Zevenwouden over specifieke expertise en ruime ervaring. De verzekeringsactiviteiten van Zevenwouden zijn uitsluitend gericht op de Nederlandse markt en in Nederland gelegen risico-objecten.

Noorderlinge verzekeraars

Zevenwouden kiest nadrukkelijk voor intensivering van samenwerking met het intermediair. Samenwerking, partnerschap en persoonlijk zaken doen, zijn belangrijke waarden. Door de combinatie van een volmacht bedrijf en 'eigen risicodragerschap' kunnen we een full service concept aanbieden aan het intermediair. Dit doen we onder de merknaam 'Noorderlinge verzekeraars' (Noorderlinge B.V.).

Zevenwouden als verzekeraar en risicodragers

Statuten

- De naam van de Maatschappij is Algemene Friese Onderlinge Schadeverzekeringsmaatschappij "Zevenwouden" U.A.
- De Maatschappij heeft haar zetel in Heerenveen.
- Het werkgebied van de Maatschappij strekt zich uit tot geheel Nederland.
- De (oud-) leden van de Maatschappij zijn niet aansprakelijk voor schulden van de Maatschappij en zijn niet verplicht om in enig ten tijde van de ontbinding van de Maatschappij blijvend tekort bij te dragen.

Raad van Afgevaardigden (RvA)

De Maatschappij kent een Algemene Vergadering van Afgevaardigden die bestaat uit minimaal zeven (7) en maximaal vijftien (15) Afgevaardigden, die uit en door de leden worden gekozen. De Raad van Afgevaardigden wordt jaarlijks bijeengeroepen voor 1 juli ter vaststelling van de jaarrekening van de Maatschappij.

Raad van Commissarissen (RvC)

De Maatschappij kent een Raad van Commissarissen bestaande uit tenminste drie (3) en maximaal vijf (5) leden. De Raad van Commissarissen houdt toezicht op (het beleid van) de Directie en op de algemene gang van zaken in de Maatschappij en de daarmee verbonden onderneming en richt zich bij de vervulling van haar taak naar het belang van de Maatschappij en de daarmee verbonden onderneming. De Raad van Commissarissen staat de Directie met raad ter zijde.

Auditcommissie (AC)

De Auditcommissie heeft als belangrijkste taak de toezichthoudende rol van de RvC ter zake financiële aangelegenheden te vervullen en om de financiële verantwoording meer diepgang te geven.

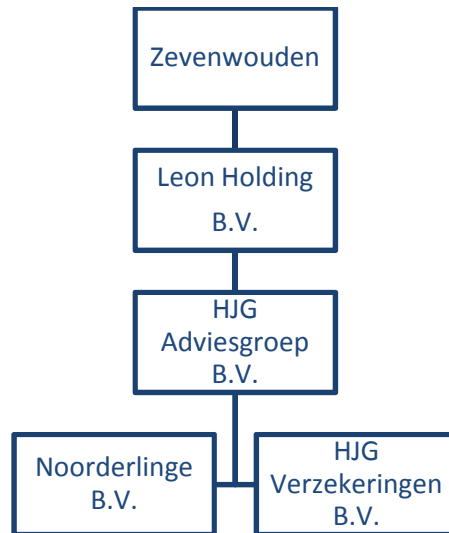
Remuneratiecommissie (RC)

De Remuneratiecommissie adviseert de RvC onder andere over de arbeidsvoorwaarden (waaronder de beloning) van de directie.

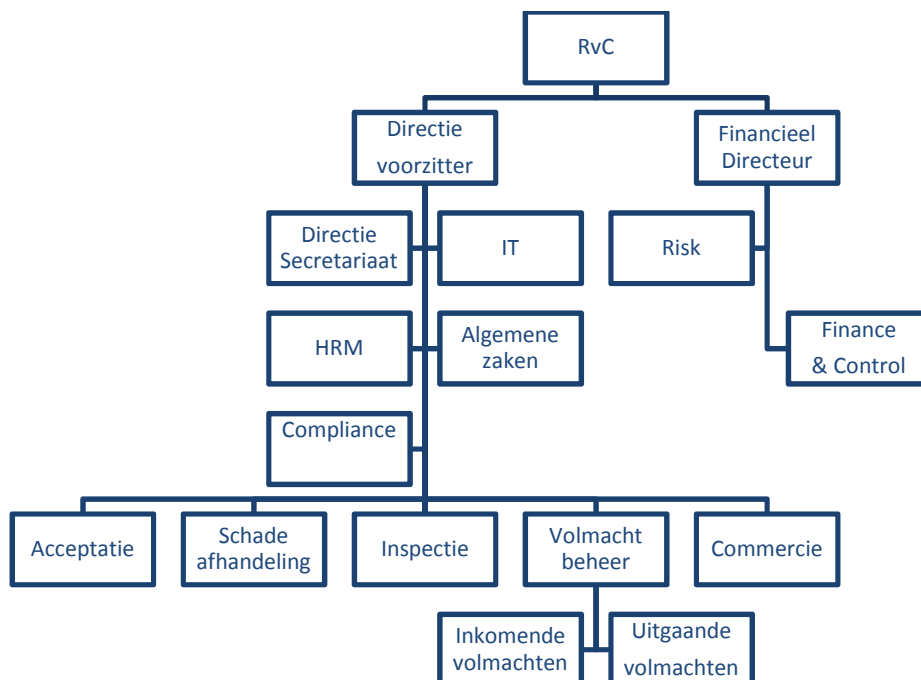
Directie

De Directie bestaat uit tenminste twee leden. De Directie is belast met het besturen van de Maatschappij. De verantwoordelijkheid voor het (risico)bestuur van Zevenwouden ligt onverminderd bij de Directie als geheel. De Directie formeert een management- of businessteam met medewerkers uit de organisatie voor een betere coördinatie en samenhang van verschillende taken en disciplines.

Juridische structuur

Interne organisatie structuur

Zevenwouden en haar groepsmaatschappijen hadden gedurende het boekjaar gemiddeld, berekend op fulltime-basis, 28 werknemers in dienst (2016: 28).

Belangrijke elementen van het gevoerde beleid

Zevenwouden positioneert zichzelf als brandverzekeraar met een exclusieve keuze voor het intermediaire distributiekanaal. In de onderlinge werkrelatie met intermediairs zoekt Zevenwouden specifiek naar wederkerigheid. Dit betekent dat in het aanstellingsbeleid nadrukkelijk wordt bekeken of een intermediair past bij Zevenwouden. De aanscherping van de commerciële naam naar Noorderlinge verzekeraars behelst in feite dat de medewerkers van Zevenwouden / Noorderlinge verzekeraars centraal staan in de huidige aanpak. Zij leveren toegevoegde waarde in advies, zijn specialisten op het gebied van brandverzekeringen en zijn dagelijks beschikbaar en benaderbaar.

In 2017 is nadrukkelijker focus gelegd op het behalen van rendement, hiervoor zijn acties uitgezet om te komen tot kostenbeheersing en schadelastbeheersing. Zo is er afscheid genomen van een aantal verliesgevende uitgaande volmachten en een rendabele groei via Noorderlinge verzekeraars is daarvoor in de plaats gekomen. Bovendien is de interne informatievoorziening van de ondersteunende afdelingen zoals Finance en Control, Risk en Compliance verbeterd, zodat tijdig door het management kan worden bijgestuurd. Tevens is de kostenverdeling tussen Zevenwouden en Noorderlinge verzekeraars op een manier ingevuld die overeenkomt met de huidige inrichting en werkwijze. Daarnaast brengt Solvency II met zich mee dat nadrukkelijk ook management acties worden ingezet om de solvabiliteit op het gewenste niveau te behouden. Dit is onder andere gebeurd door het aanpassen van het herverzekeringscontract voor het jaar 2018. Bovendien zijn in 2017 voorbereidingen getroffen om per 1 januari 2018 een premieverhoging door te voeren binnen de brandpropositie van Zevenwouden.

Verslag van Directie

Nederlandse schadeverzekeringsmarkt 2017

De Nederlandse schadeverzekeringsmarkt consolideert in 2017 in hoog tempo. Het aantal schade- en levensverzekeraars neemt de afgelopen jaren af. De concentratie van schadeverzekeraars brengt met zich mee dat de vier grootste verzekeraars op de schademarkt een marktaandeel hebben van ongeveer 50 procent. Daarnaast hebben de onderlinge schadeverzekeraars een marktaandeel van ongeveer 37 procent. Als gevolg van de voortgaande consolidatie is in toenemende mate te constateren dat verschillende partijen op de schademarkt nieuwe samenwerkingsvormen ontwikkelen, samengaan of strategische allianties ontwikkelen.

De kleinere en onderlinge schadeverzekeraars zijn in tijden van toenemende druk op kosten en vooruitsnellende technologie nog steeds in staat een positieve klantwaardering te scoren. Echter de schadebranche stelt steeds hogere eisen aan kennisintensieve toepassingen, voortschrijdende klantinteractie en de wijze waarop moet worden omgegaan met veranderende behoeften en wensen van de verzekerden. De ontwikkeling van het claimedrag van verzekerden is hierbij een aandachtspunt. Voor onderlinge schadeverzekeraars liggen er kansen. Deze worden mede ingegeven door het feit dat de marktpositionering, ondanks het gebruik van moderne technologie door de concurrentie, van oudsher dicht bij verzekerden en is daardoor ook persoonlijker. Dit laat zich jaarlijks gelden in een lage schaderatio. Daar tegenover staat de hogere kostenratio die dezelfde onderlinge schadeverzekeraars dwingt om verscherpte aandacht te houden voor schadelastbeheersing en schadepreventie.

Visie Noorderlinge verzekeraars op de dienstverlening

In 2017 hebben wij onze merknaam aangepast; Noorderlinge verzekeraars. Noorderlinge verzekeraars biedt een uitgebreid palet aan schadeverzekeringen voor de particuliere en zakelijke klant. De positie van onze mensen als 'verzekeraars' in ons bedrijf in relatie met het intermediair kenmerkt zich door wederkerigheid, vertrouwen en loyaliteit.

Het intermediair speelt in onze dienstverlening de enige en belangrijkste rol als financieel adviseur van de eindklant. Wij hebben in 2017 nog nadrukkelijker in onze uitingen hiervoor gekozen. In onze bedrijfsvoering staat de ondersteuning en advisering van het intermediair centraal. Hierbij is het persoonlijke contact en de korte lijnen met het intermediair onontbeerlijk. Het intermediair heeft dit in 2017 wederom zeer gewaardeerd. Doelstelling is om deze aanpak voor de toekomst te behouden en verder uit te bouwen, waarbij nadrukkelijk wordt gekeken naar verdergaande automatisering ter ondersteuning van onze advieskracht.

Ontwikkelingen verslagjaar 2017

Directievoorzitter formeel benoemd

Per 14 juni 2016 is W.R.D.W. Nauta benoemd als ad interim Directievoorzitter. Per 1 juli 2017 is de heer Nauta formeel benoemd als Directievoorzitter in vaste dienst van Zevenwouden.

Directie wisseling

B.P. Posthumus heeft zijn functie als statutair Directeur op eigen verzoek neergelegd en gaat verder als Directeur volmachten. De vacante positie van statutair Directielid is ad interim opgevuld door J.H. Lubbers die daarvoor interim manager Finance en Control was. De heer Lubbers zal binnen de Directie van Zevenwouden functioneren als Financieel Directeur. De heer Lubbers is per 1 maart 2018 in vaste dienst getreden.

Uitgaande volmacht contracten

Zevenwouden heeft in 2017 een nieuw volmacht contract met Brandsma Assuradeuren Oldeberkoop B.V. gesloten. Per 1 januari 2017 heeft Zevenwouden deelname in een agrarische pool beëindigd omdat het meerjarige gemiddelde performance van dit contract niet voldeed aan de rendementseisen die Zevenwouden stelt.

Ontwikkeling portefeuille

De portefeuille en hiermee de premie is licht gegroeid in 2017. Van een aantal uitgaande volmachten is afscheid genomen, omdat het technische resultaat te wensen overliet. Voor deze minder goed presterende portefeuille is een beter presterende portefeuille via Noorderlinge verzekeraars in de plaats gekomen. Ratio hierachter is dat hernieuwde commerciële aandacht bij het intermediair direct leidt tot extra productie. In 2017 is een relatiemanager aangenomen voor midden- en zuid Nederland om de gestelde doelen voor 2017 mede te ondersteunen.

In 2017 heeft geen grootschalige collectieve overvoer van portefeuilles plaatsgevonden. Dit is voor 2018 en verder ook niet begroot. Als een portefeuille wordt aangeboden, zal deze alleen worden geaccepteerd als deze portefeuille positief bijdraagt aan het rendement van Zevenwouden.

Verdiende premies eigen rekening	2017	2016
Noorderlinge verzekeraars	11.750	10.737
Overige uitgaande volmachten	3.994	4.951
Wijziging technische voorziening, niet verdiende premies	-163	-290
	15.581	15.398

Grote schades

Het jaar 2017 is voor Zevenwouden geen goed schadejaar gebleken. In tegenstelling tot 2016, waarin er weinig grote schaden aan de orde waren, zijn er in 2017 een 30-tal grote schaden (groter dan € 25.000) gemeld bij Zevenwouden.

Herverzekering

Voor het jaar 2017 is een viertal collectieve herverzekeringscontracten ingekocht. Eén contract ter afdekking van schaden als gevolg van brand, een contract ter bescherming tegen catastrofes (voornamelijk storm) en een contract voor varia dekkingen (vnl. particuliere aansprakelijkheid). Daarnaast is in 2017 een contract ingekocht ter bescherming van een combinatie van meerdere grote schaden. Alle contracten kennen een non-proportionele dekking, waardoor schaden binnen het afgesproken eigen behoud voor rekening van Zevenwouden blijven. Als gevolg van het minder gunstige schadebeeld in 2017 heeft Zevenwouden een beroep moeten doen op de ingekochte dekkingen. De betaalde herverzekeringspremie is ten opzichte van vorig jaar gestegen omdat Zevenwouden meer dekking heeft ingekocht betreffende het contract ter bescherming van meerdere grote schaden ("Aggregate XL" clause). Er is in 2017 gebruik gemaakt van deze dekking voor een bedrag van € 132.000.

Inrichting Risk en Compliance

Per 1 juli 2017 is de interim Compliance Officer opgevolgd door een Risk- en Compliance officer in vaste dienst. Door het besluit om de compliance functie te combineren met de risk management functie zijn de risk werkzaamheden overgenomen van de in mei 2017 vertrokken manager Finance en Control.

Wijziging in vermogensbeheer

Na een zorgvuldig selectieproces heeft Zevenwouden in 2017 afscheid genomen van Aegon als vermogensbeheerder en maakt zij nu gebruik van vermogensbeheerder Oolders, Heijning & Voogelaar (OHV) te Amsterdam.

Strategie

Zevenwouden als specialist in brandverzekeringen kiest met Noorderlinge verzekeraars nadrukkelijk voor de rol als aanbieder van een breed pakket aan schadeverzekeringen in haar AnderLicht Keuzepakket Particulier (ALKP) en AnderLicht Keuzepakket Zakelijk (ALKZ) proposities. Hiermee kunnen intermediairs een optimaal verzekeringspakket samenstellen voor hun relaties. Noorderlinge verzekeraars is hierbij aanbieder van zowel standaard- als maatwerkoplossingen voor zowel het particuliere als het zakelijke segment. Zevenwouden kiest daarbij exclusief voor het intermediair als distributiepartner.

Zevenwouden onderscheidt zich als verzekeraar van andere verzekeraars door sterk in te steken op de relatie, de persoonlijke contacten met al onze medewerkers, laagdrempeligheid, ruimte voor maatwerk en beschikbare expertise.

De verzekeringsbranche is sterk in beweging. De concurrentie blijft groot mede als gevolg van het gebruik van internet, vergelijkingssites, serviceproviders en buitenlandse toetreders op de verzekeringsmarkt. Verzekeraars worstelen met hun businessmodel. De marges zijn dun. Daarbij zijn de wettelijke eisen waaraan verzekeraars moeten voldoen streng. De noodzaak om hieraan als kleinere verzekeraar te blijven voldoen maakt dat er kostenefficiënt moet worden gewerkt. Voor een bestendige zelfstandige toekomst van Zevenwouden zijn rendabele commerciële groei, verdergaande beheersing van de kosten, een goed portefeuille management en schadelastbeheersing een voorwaarde. Dit zijn de belangrijkste speerpunten voor de komende jaren.

Zevenwouden blijft kritisch kijken naar de inzet van uitgaande volmachten. Uitgaande volmachten moeten naast het leveren van een financiële bijdrage ook passen bij de bedrijfsvoering van Noorderlinge verzekeraars. Een strategische fit en verzekeringstechnisch rendement zijn daarbij randvoorwaardelijk. In 2017 is een aanvang gemaakt met de implementatie van het werkprogramma risicobeheersing volmacht.

Organisatie

Governance

Verzekeraar Zevenwouden kent een statutaire Directie van twee leden en een Raad van Commissarissen van drie leden. De Algemene Vergadering van Afgevaardigden bestaat thans uit 9 leden en komt minimaal éénmaal per jaar bijeen voor de vaststelling van de jaarrekening.

De Directie heeft een beleidsbepalende rol en de Raad van Commissarissen heeft een toetsende rol en houdt toezicht op het gevoerde beleid. De Directie is gedurende het jaar, naast de hierboven genoemde ontwikkelingen periodiek met de Raad van Commissarissen in gesprek geweest over onder meer de herijking van de strategie en de meerjarenbegroting, het risicoprofiel van ons bedrijf, de maatregelen om te komen tot risicobeheersing, solvabiliteit en Solvency II.

De Directie en de Raad van Commissarissen leggen ieder vanuit hun eigen rol verantwoording af aan de Algemene Vergadering van Afgevaardigden. De Algemene Vergadering van Afgevaardigden verleent decharge voor het gevoerde beleid c.q. toezicht en stelt ook de jaarrekening vast.

Gedragcodes

Zevenwouden conformeert zich aan Gedragscode Verzekeraars en de Codewijzer zelfregulering. Op de website van Zevenwouden is een toelichting te vinden op de Governance van Zevenwouden. Alle leden van de Directie en de Raad van Commissarissen hebben de eed of belofte voor beleidsbepalers in de financiële sector afgelegd.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Zevenwouden wil haar werkgeverschap een goede en sociale invulling geven. Aan goed werkgeverschap geeft Zevenwouden invulling door te faciliteren in opleidingsmogelijkheden voor haar personeel, marktconforme arbeidsvoorwaarden te bieden en in goede arbeidsomstandigheden te voorzien op haar kantoorlocatie in Leeuwarden. De Directie voert op periodieke basis een transparante en constructieve dialoog met haar personeelsvertegenwoordiging. Daarnaast leent de omvang van de personele organisatie zich ervoor een hecht team te zijn. Zevenwouden investeert in het zogenaamde 'clubgevoel' middels bijeenkomsten en activiteiten voor haar medewerkers.

Op het gebied van duurzaamheid en milieu levert Zevenwouden haar bijdrage als nieuwe sponsor van de stichting Ynnatura, bedrijven voor het Fryske Gea. Deze stichting stelt bedrijven in de gelegenheid om zich te verbinden met het werk van natuurbescherming in Fryslân.

In 2018 is Leeuwarden de culturele hoofdstad van Europa. Zevenwouden heeft zich in het kader van dit thema aangesloten bij het zakelijke netwerk: Club2018. Daarmee levert Zevenwouden een financiële bijdrage aan de Culturele hoofdstad 2018.

Gelet op haar aard en het type onderneming dat Zevenwouden voert, is Zevenwouden niet actief op het gebied van onderzoek & ontwikkeling.

Interne beheersing

De Auditcommissie van Zevenwouden houdt toezicht op de (financiële) verslaglegging van de organisatie en de bevindingen van de Accountant en stelt daarnaast vanuit haar eigen onafhankelijke positie vast dat de opzet en werking van het risico- en interne beheersingssysteem voldoende waarborgen kent voor een integere en beheerste bedrijfsvoering.

Het hebben van deze inrichting maakt dat er voldoende waarborgen zijn voor het deugdelijk besturen van de organisatie, alsmede het goed kunnen vervullen van de toezichtstaak door de Raad van Commissarissen. Deze opzet past bij aard en omvang van de organisatie.

Het beheersen van de bedrijfsprocessen is voor de Directie van cruciaal belang om voor de lange termijn zekerheid te bieden voor verzekerden en medewerkers. De Directie aanvaardt volledige verantwoordelijkheid voor de opzet en werking van risicobeheersing en controlesystemen.

Als Directie hebben wij op basis van de aard en omvang van onze onderneming gekozen voor een gematigd risicoprofiel. Voor de verdere toelichting op de beheersing van de risico's wordt verwezen naar de toelichting op de jaarrekening. Deze toelichting is een integraal onderdeel van ons jaarverslag.

Diversiteit

Zevenwouden streeft naar een evenwichtige verdeling van vrouwen en mannen binnen de Directie, Raad van Commissarissen en Raad van Afgevaardigden. Op basis van een profielschets zal worden gezocht naar de beste kandidaat voor de functie. Zevenwouden erkent dat diversiteit en kwaliteit van belang zijn, echter het behoud en versterking van de juiste mix van capaciteiten blijft van belang in het selectieproces.

Risicomanagement Zevenwouden

Algemeen

Zevenwouden is onderworpen aan Europese regelgeving, waarvan de naleving wordt getoetst door DNB. Solvency II schrijft onder meer voor dat een verzekeraar moet beschikken over een doeltreffend governancestelsel dat voor een gezonde en prudente bedrijfsvoering zorgt. Belangrijke pijlers hiervoor zijn: solvabiliteit, governance, Risk & Compliance.

Kapitaalbeleid

Zevenwouden stuurt in haar kapitaal- en risicomanagementbeleid op basis van Solvency-II uitgangspunten. De solvabiliteitspositie meet Zevenwouden af aan de verhouding tussen de aanwezige en vereiste solvabiliteit. Zevenwouden houdt als minimaal noodzakelijk geachte solvabiliteit 125% van de vereiste solvabiliteit aan.

Het is niet waarschijnlijk dat de aanwezige solvabiliteit acuut daalt onder de noodzakelijk geachte solvabiliteit. Als de aanwezige solvabiliteit echter de noodzakelijk geachte solvabiliteit nadert, zal Zevenwouden proactief maatregelen treffen om extra kapitaal te genereren of om de risico's te verminderen. Deze maatregelen staan (onder meer) beschreven in het kapitaalbeleid van Zevenwouden. Mogelijkheden om de aanwezige solvabiliteit te versterken zijn de volgende:

- Premieverhoging;
- Kostenbesparing;
- Herzien van de polisvoorwaarden.

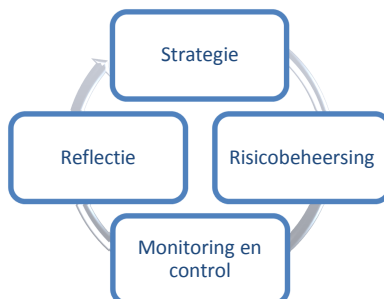
Onder het toekomstige regime van Solvency II kan de solvabiliteit ook positief worden beïnvloed door het kapitaalsbeslag van bedrijfsrisico's te verminderen waardoor de vereiste solvabiliteit omlaag zal gaan.

Maatregelen om risico's te verminderen zijn:

- verlagen risicoprofiel beleggingen;
- meer herverzekeringsdekking inkopen (waaronder eigen behoud verlagen);
- afstoten van een product of (deel)markt.

Door de koppeling van strategie en risicomangement acht Zevenwouden de kans klein dat zij onder de wettelijke solvabiliteitsnorm komt.

Strategie en risicomangement

Van strategie naar strategie een doorlopende cyclus

In haar strategie zet Zevenwouden in op focus en bestendige premiegroei om op lange termijn een zelfstandige positie in de markt te borgen. Zevenwouden kiest daarbij nadrukkelijk voor distributie via haar intermediaire netwerk en gebruikt Noorderlinge verzekeraars daarbij als platform. Er wordt daarbij meer focus aangebracht op homogeniteit en schaalvergroting binnen de (risico)portefeuille. Hierdoor kan de volatiliteit van de schadelast (en het daarmee samenhangende verzekeringstechnische kapitaalsbeslag) worden beperkt.

Risicobeheer(sing) Zevenwouden

Zevenwouden heeft haar risicobeheersingssysteem dusdanig ingericht dat de Directie in staat wordt gesteld om op efficiënte en effectieve wijze bedreigingen, die het behalen van strategische doelstellingen in de weg staan, vroegtijdig te signaleren en vervolgens te beheersen.

Binnen het risicobeheersingssysteem van Zevenwouden is de Risk- en Compliance officer verantwoordelijk voor het vaststellen, het uitvoeren, het monitoren en, waar nodig, het bijstellen van het algehele risicobeleid. De Directie draagt daarbij altijd de eindverantwoordelijkheid. De Risk- en Compliance officer legt het risicobeleid ter goedkeuring voor aan de Directie. De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het gevoerde risicobeleid van Zevenwouden. Daartoe bespreekt de Raad van Commissarissen het risicoprofiel van Zevenwouden en beoordeelt dit op strategisch niveau of kapitaalallocatie en liquiditeitsbeslag in algemene zin in overeenstemming zijn met de goedgekeurde risicobereidheid.

Het risicobeheersingssysteem van Zevenwouden omvat onder meer het door Zevenwouden gevoerde risicobeleid, risicobereidheid en het beoordelen van de eigen risico's en de solvabiliteit van Zevenwouden.

Risicobereidheid en risicoprofiel

De Directie van Zevenwouden wil minimaal 125% van de SCR aanhouden als interne solvabiliteitseis. Geen enkel reëel evenement mag de solvabiliteit met meer dan 25% schaden. Het doorlopen van de risicobeheercyclus, waarvan de Own Risk Solvency Assessment ('ORSA') deel uitmaakt, levert waardevolle nieuwe inzichten op. Deze inzichten kunnen worden gebruikt om de risicobereidheid en –profiel bij te stellen. Door middel van de doorrekening van diverse stress-scenario's in de ORSA wordt de passendheid van deze interne solvabiliteitseis getoetst. Uit deze doorrekeningen is gebleken dat deze eis passend is voor Zevenwouden waarbij voldoende veiligheidsmarge in acht wordt genomen ten opzichte van de wettelijke ondergrens van 100%.

Beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit (ORSA)

In het kader van het risicobeheer vereist Solvency II dat elke verzekeraar haar eigen risico's en haar solvabiliteit beoordeelt. De verzekeraar dient haar algehele solvabiliteitsbehoefte vast te stellen aan de hand van die risico's waaraan Zevenwouden blootstaat dan wel in de toekomst zou kunnen blootstaan. De verzekeraar behoort vervolgens te waarborgen dat Zevenwouden over voldoende kapitaal beschikt om in haar algehele solvabiliteitsbehoefte te kunnen voorzien. Deze beoordeling vindt plaats door middel van de jaarlijkse Own Risk Solvency Assessment ('ORSA').

De ORSA van Zevenwouden biedt inzicht in de effectiviteit van het risicobeheer en de weerbaarheid van Zevenwouden tegen stress-scenario's die de solvabiliteitspositie kunnen bedreigen over een tijdshorizon van vijf toekomstige jaren. De ORSA maakt integraal deel uit van het risicobeheersingssysteem van Zevenwouden.

Het ORSA-proces wordt minimaal eenmaal per jaar doorlopen. De Risk- en Compliance officer heeft in nauw overleg met Directie en de Raad van Commissarissen triggers gedefinieerd, waarna een gehele of gedeeltelijke ORSA dient te worden uitgevoerd.

Op basis van de uitgevoerde ORSA 2017 kan Zevenwouden concluderen dat haar solvabiliteitsratio in voldoende mate impactvolle stresssituaties kan opvangen met het beschikbare risicokapitaal. Daarnaast wil Zevenwouden benadrukken dat solvabiliteit voor Zevenwouden niet het enige kengetal is dat zij gebruikt om haar organisatie te beoordelen.

De ORSA is goedgekeurd door Directie en Raad van Commissarissen en ingediend bij De Nederlandsche Bank.

Werking van risicomanagement

Jaarlijks worden de bruto risico's (exclusief beheersmaatregelen) middels een brede uitvraag binnen de organisatie en de netto risico's (na werking beheersmaatregelen) bepaald. De netto risico's moeten binnen de risicobereidheid vallen.

Uit de door Zevenwouden uitgevoerde risico analyse is gebleken dat de belangrijkste risico's (in aflopende volgorde) die Zevenwouden bedreigen de volgende zijn:

- A. Catastroferisico, het risico op catastrofes en ander van buitenaf komend onheil met een grote impact (veelal opstalverzekeringen) voor Zevenwouden.
- B. Risico van veranderde omgeving, het risico dat bedrijfsdoelstellingen niet worden gerealiseerd als gevolg van veranderingen in wet- en regelgeving, de mate van concurrentie en ondernemingsklimaat.
- C. Implementatie strategie risico, het risico van niet-tijdige implementatie van de strategie.
- D. Marktrisico, het risico dat de onderneming een strategie voert die niet voldoende aansluit of inspeelt op ontwikkelingen in de markt waarin de onderneming opereert.
- E. Compliance risico, het risico op schade door het niet voldoen aan geldende wet- en regelgeving.

Tevens is belangrijk te onderkennen binnen welke tijdspanne bovenstaande risico's zich kunnen manifesteren en daarmee de interne solvabiliteitspositie van Zevenwouden (kunnen) bedreigen.

Type risico	Korte termijn (<1 jaar)	Middellange termijn (1-5 jaar)	Lange termijn (> 5 jaar)
Catastroferisico	X		
Risico van veranderde omgeving		X	
Implementatie strategie risico		X	
Marktrisico		X	
Compliance risico		X	

De verzekeringsportefeuille van Zevenwouden is kwetsbaar voor de impact van met name stormen doordat haar portefeuille grotendeels bestaat uit verzekerde onroerende objecten die bovendien specifieke concentraties kennen in Noord-Nederland. Het herverzekeringprogramma van Zevenwouden mitigeert dit risico. Het eigen behoud binnen dit programma bedraagt in 2017 € 2 mln. waardoor er een significant restrisico resteert.

Het omgevingsrisico en marktrisico kent meerdere facetten en kan zich manifesteren in de vorm van beperkingen om premies te verhogen omdat de concurrentieverhoudingen deze ruimte niet bieden, concentratie van verzekeraars die Zevenwouden beperken in haar distributiestrategie of de organisatie ertoe dwingt om ingrijpende wijzigingen door te voeren. Bovendien is het bijhouden van de continue IT ontwikkeling voor Zevenwouden een uitdaging.

Het strategische risico dient in samenhang te worden gezien met de groeiambitie van Zevenwouden. Een niet-tijdige implementatie of onjuiste gekozen strategie kan ertoe leiden dat Zevenwouden haar groeidoelstellingen niet binnen haar middellange termijnplannen realiseert waardoor de technische resultaten onder druk komen te staan.

De compliance risico's hebben onder andere betrekking op het tijdig implementeren van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en het beheersen van Cybersecurity risico's.

Beschrijving van de risico's en beheersmaatregelen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van zowel de risico's en beheersmaatregelen die zijn getroffen. Bij de belangrijkste risico's is tevens de gevoeligheid van de solvabiliteit gekwantificeerd voor een stress-scenario.

Verzekeringstechnische risico's

Algemeen

Het sluiten van schadeverzekeringen is de kernactiviteit van Zevenwouden, waarbij Zevenwouden zich specialiseert in brandverzekeringen. Een afgesloten verzekering die past binnen de door Zevenwouden gehanteerde acceptatienormen zou als zodanig geen onaanvaardbaar risico kunnen opleveren. Toch zullen in het kader van de verzekeringsactiviteiten verzekeringstechnische risico's zich anders kunnen ontwikkelen dan verwacht. Een verzekeraar staat bloot aan zowel mogelijke gebeurtenissen die plotsklaps kunnen optreden als aan mogelijke omstandigheden die tot geleidelijke erosie van de verdien capaciteit kunnen leiden. De verzekeringstechnische risico's die Zevenwouden loopt zijn inherent aan het uitoefenen van het verzekeringsbedrijf. Deze risico's kunnen zich manifesteren in de vorm van catastroferisico's, premierisico's en reserverisico's.

Catastroferisico's

Dit betreft de concentratie van verzekeringstechnische risico's in een bepaald geografisch gebied die als gevolg van één gebeurtenis gelijktijdig schade kunnen oplopen. De belangrijkste gebeurtenissen die onder de dekking vallen zijn schaden als gevolg van stormen, hagelbuien of andere van buiten komende onheilen. Schade ten gevolge van terrorisme is herverzekerd via de pool van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij Terrorismeschaden.

Premie- of lopend jaarrisico

Het premie- of lopend jaarrisico betreft met name het risico dat de schadefrequentie en/of de grootte van de schade per geval nadelig afwijkt van de verwachting. Deze catastrofe en premierisico's worden beheerst doordat:

- Zevenwouden een acceptatiebeleid voert en acceptatienormen hanteert alvorens een schadeverzekering wordt afgegeven. De acceptatieregels zijn in een periode van vele jaren ontwikkeld en verfijnd.
- Onroerende goederen met een verhoogd risicoprofiel als onderdeel van het acceptatieproces worden geïnspecteerd door ervaren inspecteurs;
- Zevenwouden verzekerde risico's heeft herverzekerd voor zover zij de risicobereidheid (eigen behoud) te boven gaan.
- Zevenwouden een prudent herverzekeringsbeleid toepast dat is afgestemd op de risicobereidheid en financiële draagkracht van Zevenwouden.
- Zevenwouden gebruik maakt van een professionele herverzekeringsmakelaar die zorgdraagt voor een optimale plaatsing van het herverzekeringsprogramma op basis van gemodelleerde schadestatistieken.

Reserverisico

Het reserverisico is het risico dat Zevenwouden niet voldoende schadevoorzieningen heeft gevormd ter dekking van (verwachte) schaden. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- Zevenwouden een prudent schadereserveringsbeleid volgt waarbij op dossierniveau door ervaren schade behandelaars een voorziening wordt bepaald;
- Zevenwouden een aanvullende voorziening vormt voor schaden die nog niet (volledig) zijn gemeld maar zich reeds hebben voorgedaan.
- Zevenwouden haar uitloopresultaten periodiek beoordeelt en op basis daarvan op dossierniveau haar reserves bijstelt indien daar aanleiding toe is.

Strategisch risico

Dit is het risico dat Zevenwouden een strategie voert die niet voldoende aansluit op klantbehoeften of ontwikkelingen in de markt waarin de organisatie opereert. Het strategische risico omvat ook het risico van een niet-tijdige implementatie van de bedrijfsstrategie.

Omgevings- en reputatierisico

Wijzigingen in relevante wet- en regelgeving worden op de voet gevolgd door de Risk- en Compliance officer binnen Zevenwouden, waardoor Zevenwouden tijdig kan inspelen op wijzigingen binnen het wettelijke kader. De concurrentie in de schadeverzekeringssector is al jaren hevig. Door een zorgvuldige totstandkoming van de strategie die nauw aansluit bij de marktbehoefte is Zevenwouden concurrerend binnen dit marktsegment. Zevenwouden focust op homogeniteit binnen de risicoportefeuille, volgt schadetrends, inspecteert aangeboden risico's en investeert in efficiency voor proces- en productvoering. Hierdoor kan Zevenwouden de concurrentie het hoofd bieden. Reputatierisico's worden beheerst door zorgvuldige procesvoering en adequate informatieverstrekking. Daarnaast wordt (nieuw) personeel gescreend op integriteit en antecedenten (zie ook integriteitsrisico).

Prijrisico

Er bestaan drie vormen van prijrisico's: valutarisico, renterisico en marktrisico. Deze begrippen worden hierna verder toegelicht.

Valutarisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van valutawisselkoersen.

Renterisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van de rente.

Marktrisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van marktprijzen, veroorzaakt door factoren die uitsluitend gelden voor het individuele instrument of de emittent ervan, of door factoren die alle instrumenten die verhandeld worden in de markt beïnvloeden.

Algemene beheersing prijrisico

In algemene zin wordt het prijrisico beheerst door een prudent beleggingsbeleid te voeren. Binnen het beleggingsbeleid zijn restricties opgenomen ten aanzien van de toelaatbare positie die in een bepaalde beleggingscategorie mag worden ingenomen. Deze restricties zijn een verdeling van 85% vastrentende waarden en 15% zakelijke waarden. De maximale weging in zakelijke waarden is 20%. Het beheer van beleggingen is uitbesteed aan een professionele vermogensbeheerder, Oolders, Heijning & Voogelaar (OHV) te Amsterdam. Het beleggingsbeleid voorziet erin dat niet zelfstandig belegd mag worden in afgeleide financiële instrumenten (derivaten) of securities lending mag worden toegepast. Er worden geen nieuwe directe beleggingen gedaan in vastgoed en er worden geen nieuwe onderhandse leningen meer verstrekt. Voorts wordt er een buy & hold strategie gevolgd. Maandelijks worden de resultaten uit de beleggingen intern gevolgd en gerapporteerd aan het management.

Opvallende waarde mutaties worden zoveel mogelijk verklaard. De Directie kan niet zelfstandig opereren zonder een positief advies van de beleggingscommissie die vier keer per jaar vergadert.

Beheersing valutarisico

De portefeuille wordt alleen belegd in de Euro. Zevenwouden kan er ook voor kiezen valutaderivaten gebruiken om het valutarisico af te dekken. Op deze manier loopt Zevenwouden geen direct valutarisico.

Beheersing renterisico

Zevenwouden loopt een renterisico ten aanzien van haar beleggingen in vastrentende waarden. Dit omvat vooral de beleggingen in vastrentende beursgenoteerde obligaties en in mindere mate verstrekte onderhandse leningen. Zevenwouden beheerst haar renterisico door de duratie van beleggingen te maximaliseren op vijf, zoals vastgesteld in het beleggingsbeleid. Hierdoor wordt de impact van wijzigingen van de marktrente op de herwaardering van deze beleggingen beperkt gehouden.

Beheersing marktrisico

Zevenwouden loopt marktrisico over haar beleggingen in aandelen. Zevenwouden beheerst het marktrisico door haar beleggingen goed te spreiden over diverse vermogenstitels waardoor schommelingen van de prijs van individuele vermogenstitels elkaar beter compenseren. Daarnaast heeft Zevenwouden limieten gesteld ten aanzien van de maximale posities die zij wenst in te nemen met betrekking tot aandelen.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Zevenwouden door gebrek aan liquide middelen niet in staat is om op korte termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Zevenwouden beheerst het liquiditeitsrisico doordat:

- Zevenwouden een groot deel van haar middelen liquide aanhoudt onder andere op rekening-courant banken en spaarrekeningen. Op deze manier is in het geval van calamiteiten snel geld beschikbaar te maken;
- Voor geplande investeringen wordt impliciet liquiditeit vrijgehouden zodat externe financiering niet nodig is. Indien noodzakelijk worden er beleggingen liquide gemaakt.
- Met de herverzekeraars is contractueel de afspraak vastgelegd dat in het geval van potentiële liquiditeitsproblemen bij Zevenwouden door het uitkeren van een bedrag waarvoor een recht op herverzekeringsdekking bestaat, er een voorschot op de herverzekeringsclaim zal worden verstrekt.
- Zevenwouden voert een restrictief beleid ten aanzien van illiquide beleggingen zoals vastgoed.

Kasstroomrisico

Het kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair financieel instrument zullen fluctueren in omvang. De blootstelling van Zevenwouden aan kasstroomrisico is zeer beperkt en raakt uitsluitend de andere financiële beleggingen op de balans. Dit zijn aangehouden spaartegoeden waarover een variabele rente wordt vergoed. Deze rentevergoeding is van verwaarloosbare betekenis binnen het geheel van de beleggingsopbrengsten in de niet-technische rekening.

Zevenwouden accepteert het gelopen kasstroomrisico omdat deze een gevolg is van het liquide aanhouden van middelen. Het liquide aanhouden van middelen is nodig om het liquiditeitsrisico te mitigeren. Wel is het de intentie van Zevenwouden om een groter deel van de aangehouden spaartegoeden te beleggen in andere financiële instrumenten.

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico dat de tegenpartij van een financieel instrument niet aan haar verplichting zal voldoen, waardoor Zevenwouden een financieel verlies te verwerken krijgt. Dit risico heeft voornamelijk betrekking op beleggingen in obligaties en aandelen, verstrekte (hypothecaire) leningen, aangehouden tegoeden bij banken en vorderingen uit herverzekeringen. Het kredietrisico wordt beheerst doordat:

- Zevenwouden hoofdzakelijk belegt in obligaties die een kredietwaardige rating hebben.
- Zevenwouden herverzekerde risico's spreidt over een panel aan herverzekeraars die allemaal een minimale (S&P) rating van A- als ondergrens moeten hebben.
- Zevenwouden bij onderhandse leningen aan partijen die niet over een rating beschikken aanvullende zekerheden verkrijgt door o.a. het vestigen van een hypotheek op het onderpand of door het vestigen van pandrecht of andere zekerheden.
- Zevenwouden rekening-courant aanhoudt bij verschillende Nederlandse bankinstellingen met een kredietwaardige status zodat zij de mogelijkheid heeft overtollige liquiditeit te spreiden over meerdere bankinstellingen.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico dat bedrijfsprocessen niet ongestoord of niet effectief kunnen verlopen als gevolg van handelen of nalaten van medewerkers van Zevenwouden of van derden, dan wel door toevallige gebeurtenissen of omstandigheden. Zevenwouden beheerst dit risico door:

- Interne controle op de operationele processen vanuit de 1^e, 2^e en 3^e lijn.
- Capaciteitsplanning door organisatorische en personele inrichting in evenwicht te brengen met de bedrijfsdoelstellingen.
- Sturing op permanente educatie van Directie, Commissarissen en op peil houden van vakbekwaamheid bij de medewerkers door het stimuleren van het volgen van opleiding en het organiseren van workshops op gebied van schade, technische inspectie, acceptatie en Solvency II.
- Risico-gebaseerde audits op operationele processen als onderdeel van het auditprogramma.

IT risico

Het IT-risico betreft het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende zijn beveiligd. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- De IT infrastructuur is uitbesteed aan een hosting partner die over datacenters beschikt met uitgebreide continuïteits- en beveiligingsfaciliteiten op het gebied van back-up en alternatieve stroomvoorzieningen.
- De hosting partner is ISAE-3402 gecertificeerd.
- Toegang voor medewerkers tot de digitale werkomgeving is beveiligd middels persoonlijke login-ID met wachtwoord met daarbij een frequente wijzigingscyclus.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de aan derden uitbestede werkzaamheden evenals de door derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel, de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de bedrijfsvoering van Zevenwouden verstoren of bedreigen. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- Zevenwouden een uitbestedingsbeleid heeft geformuleerd waaraan de belangrijkste uitbestede diensten en/of processen worden getoetst.
- Met gevolmachtigde agenten (uitgaande volmachten) afspraken zijn overeengekomen en vastgelegd in volmacht overeenkomsten (VSV) die voldoen aan NVGA-richtlijnen.
- Naleving van gemaakte volmacht afspraken worden getoetst met behulp van audits, controleverklaringen van de Accountants, werkprogramma risicobeheersing volmachten en cijferanalyses.
- Met belangrijke uitbestedingspartners Service Level Afspraken zijn overeengekomen en/of ISAE-3402 rapportages worden opgevraagd.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van Zevenwouden wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van haar organisatie, veroorzaakt door haar medewerkers dan wel de leiding in het licht van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door Zevenwouden opgestelde normen. Zevenwouden beheerst dit risico door:

- Het afleggen van een Moreel ethische verklaring door Directie en Commissarissen.
- Het afleggen van de eed of belofte door alle medewerkers.
- Pre-employment screening wordt toegepast bij indiensttreding.
- Geheimhoudingsbepalingen worden gehanteerd in arbeidsovereenkomsten.
- Diverse gedragscodes zijn ingevoerd op het gebied van integriteit en ongepaste gedragingen.
- De mogelijkheid tot interne fraude wordt gemitigeerd door toepassing van functiescheidingen in de processen en interne controlemaatregelen.

Ontwikkelingen gedurende het boekjaar en de resultaten

Solvabiliteit

De aanwezige solvabiliteit bij Zevenwouden onder de uitgangspunten van Solvency II bedraagt per 31 december 2017 € 13.228.000. Het bedrag waarover de maatschappij minimaal moet beschikken bedraagt € 7.488.000. De solvabiliteitsmarge op basis van de Solvency II wetgeving bedroeg per ultimo 2017 aldus 177%. Zevenwouden blijft onder de Solvency II regelgeving een solvabele maatschappij. Zevenwouden streeft intern een minimale 125% Solvency II ratio na.

De vereiste solvabiliteit ofwel het solvabiliteitskapitaalsvereiste ('SKV') per ultimo verslagjaar is onder te verdelen naar de volgende belangrijkste componenten:

Kapitaalsbeslag per risicogroep (x € 1.000)	2017	2016
SKV Schaderisico's	6.000	6.101
SKV Marktrisico's	1.701	1.780
SKV Tegenpartijrisico	687	890
SKV Zorghrisico	30	42
SKV Operationeel risico	472	471
Diversificatie-effect	-1.402	-1.541
Vereiste solvabiliteit totaal	7.488	7.743

Het SKV schaderisico is opgebouwd uit de volgende componenten:

Type schaderisico's (x € 1.000)	2017	2016
SKV catastroferisico	4.020	4.503
SKV premie- en reserverisico	3.562	3.141
SKV royement	12	5
Diversificatie-effect	-1.594	-1.548
SKV schaderisico	6.000	6.101

Uit de opbouw van het kapitaalsbeslag valt af te leiden dat Zevenwouden in het berekende kapitaalsbeslag het meest gevoelig is voor catastrofes.

In de SKV voor marktrisico zijn de belangrijkste risico's het renterisico, aandelenrisico en concentratierisico.

Liquiditeit

Het negatieve resultaat 2017 en daarentegen de toename van de technische voorziening eigen rekening zijn voornamelijk de oorzaak van de afname liquide middelen van Zevenwouden met € 348.000.

Resultaat

Het resultaat na belastingen over het verslagjaar bedraagt € 1.585.000 negatief. Dit is vooruitlopend op de definitieve vaststelling van de jaarrekening in mindering gebracht op het eigen vermogen. Het resultaat werd in het verslagjaar in belangrijke mate negatief beïnvloed door een relatief hoge schadelast en bedrijfskosten.

Premies

De portefeuille en hiermee de premie is licht gegroeid in 2017. Van een aantal uitgaande volmachten is afscheid genomen omdat het technische resultaat te wensen overliet. Voor deze minder goed presterende portefeuille is een beter presterende portefeuille via Noorderlinge verzekeraars in de plaats gekomen. Ratio hierachter is dat hernieuwde commerciële aandacht bij het intermediair direct leidt tot extra productie. In 2017

is een relatiemanager aangenomen voor midden- en zuid Nederland om de gestelde doelen voor 2017 mede te ondersteunen.

In 2017 heeft geen grootschalige collectieve overvoer van portefeuilles plaatsgevonden. Dit is voor 2018 en verder ook niet begroot. Als een portefeuille wordt aangeboden zal deze alleen worden geaccepteerd als deze portefeuille positief bijdraagt aan het rendement van Zevenwouden.

Verdiende premies eigen rekening (x € 1.000)	2017	2016
Noorderlinge verzekeraars	11.750	10.737
Overige uitgaande volmachten	3.994	4.951
Wijziging technische voorziening, niet verdiende premies	-163	-290
	15.581	15.398

Grote schades

Het jaar 2017 is voor Zevenwouden geen goed schadejaar gebleken. In tegenstelling tot 2016, waarin er weinig grote schaden aan de orde waren, zijn er in 2017 een 30 grote schaden (groter dan € 25.000) gemeld bij Zevenwouden.

Herverzekering

Voor het jaar 2017 was een viertal collectieve herverzekeringscontracten ingekocht. Eén contract ter afdekking van schaden als gevolg van brand, een contract ter bescherming tegen catastrofes (voornamelijk storm) en een contract voor varia dekkingen (vnl. particuliere aansprakelijkheid). Daarnaast is er in 2017 een contract ingekocht ter bescherming van een combinatie van meerdere grote schaden. Alle contracten kennen een non-proportionele dekking, waardoor schaden binnen het afgesproken eigen behoud voor rekening van Zevenwouden blijven. Als gevolg van het minder gunstig schadebeeld in 2017 heeft Zevenwouden een beroep moeten doen op de ingekochte dekkingen. De betaalde herverzekeringspremie is ten opzichte van vorig jaar gestegen omdat Zevenwouden meer dekking heeft ingekocht betreffende het contract ter bescherming van meerdere grote schaden ("Aggregate XL" clause). Er is in 2017 gebruik gemaakt van deze dekking voor een bedrag van € 132.000.

Beleggingen

Zevenwouden heeft in 2017 een transitie doorgevoerd betreffende haar beleggingsportefeuille. Er is een nieuw strategisch beleggingsbeleid opgesteld, waarbij het belang in zakelijke waarden is verminderd ten opzichte van vastrentende waarden. Tevens heeft Zevenwouden een nieuwe professionele vermogensbeheerder gecontracteerd (Oolders, Heijning & Voogelaar (OHV) te Amsterdam). Vanwege deze transitie heeft Zevenwouden zich teruggetrokken uit beleggingsfondsen en geherinvesteerd in aandelen trackers, staatsobligaties en bedrijfsobligaties. De transparantie in de beleggingsportefeuille is hiermee verbeterd. Het totaal belegd vermogen is vrijwel onveranderd gebleven.

In 2017 heeft de Europese Centrale Bank haar ruime monetaire beleid wederom voortgezet middels het opkoopprogramma van de ECB. Dit beleid heeft ook in 2017 een drukkend effect gehad op de rente. Vanwege de transitie in haar beleggingsportefeuille heeft Zevenwouden een winst gerealiseerd op de beleggingen van € 325.000.

Financiële instrumenten

Door het hanteren van financiële instrumenten als hulpmiddel ter afdekking van financiële risico's kunnen risico's ontstaan. Zevenwouden neemt posities in primaire financiële instrumenten vanuit het perspectief van verantwoord vermogensbeheer waarbij een zeker rendement wordt beoogd maar de kapitaalpositie voorop staat. Het beleid van Zevenwouden staat niet toe dat er zelfstandig in afgeleide financiële instrumenten (zoals derivaten) wordt belegd met het oog op afdekking van financiële risico's of vermogensbeheer.

Binnen de beleggingsfondsen, waarin Zevenwouden participeerde voor de transitie van vermogensbeheerder en beleggingsportefeuille, was het wel mogelijk dat financiële instrumenten werden gebruikt om bepaalde financiële risico's, zoals valutarisico af te dekken. Na deze transitie heeft Zevenwouden in haar beleggingsbeleid vastgelegd dat bij hoge uitzondering en met toestemming van de Commissarissen risico's kunnen worden afgedekt door derivaten.

Volledig geconsolideerde maatschappijen

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de volgende groepsmaatschappijen opgenomen:

Statutaire naam	Statutaire vestiging	Aandeel	
Leon Holding B.V.	Leeuwarden	100%	
HJG Adviesgroep B.V.	Bolsward	100%	dochter Leon Holding B.V.
HJG Verzekeringen B.V.	Bolsward	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.
Noorderlinge B.V.	Leeuwarden	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.

Via haar 100% dochtermaatschappij Leon Holding B.V. bezit Zevenwouden alle aandelen van HJG Adviesgroep B.V. Als dochterondernemingen van HJG Adviesgroep B.V. zijn eveneens indirect alle aandelen van Noorderlinge B.V. en HJG Verzekeringen B.V. in bezit. Het ligt in de verwachting dat Zevenwouden deze vennootschappelijke structuur zal vereenvoudigen.

Schade

De bruto schadelast is, ten opzichte van voorgaand boekjaar, sterk toegenomen waardoor de bruto schaderatio verslechterde van 28% naar 49%. In 2017 zijn er 30 grote schaden (groter dan € 25.000) gemeld bij Zevenwouden.

Kosten & Investeringsen

In het boekjaar 2017 zijn de beheerslasten gestegen met € 605.000 naar € 5.031.000. De groei is veroorzaakt door onder andere de inhuur van externe krachten en de kosten van de toenemende regeldruk vanuit compliance en Solvency-II regelgeving. In 2017 heeft Zevenwouden middels een activity based kosten onderzoek de kosten verdeeld over haar deelnemingen. Dit heeft ertoe geleid dat er meer kosten zijn toegerekend aan Noorderlinge B.V. en een zuiverder beeld ontstaat van de kostendruk in Zevenwouden. Er zal blijvende aandacht zijn voor maatregelen die leiden tot verdere kostenbewustzijn in 2018. Er zijn tijdens het verslagjaar geen investeringen van wezenlijk belang geweest.

Vooruitzichten 2018.

Vanuit de intermediaire markt ontvangen wij zeer positieve signalen over de door Zevenwouden met Noorderlinge verzekeraars gekozen strategische koers. Deze is gebaseerd op zelfstandigheid en een exclusieve productpropositie gericht op het intermediair. Er is een groeiende behoefte aan een partij die haar distributiepartners kan bedienen met een benadering en propositie zoals Zevenwouden die biedt, kernwoorden hierbij zijn loyaliteit en deskundigheid. De vooruitzichten voor 2018 qua netto premiegroei zijn hoopgevend. In 2017 is afscheid genomen van een aantal verliesgevende uitgaande volmachten en een rendabele groei via Noorderlinge verzekeraars is daarvoor in de plaats gekomen. Deze rendabele groei in Noorderlinge verzekeraars zet zich in 2018 voort. Begin januari is Nederland getroffen door twee grote stormen. Beide stormen hebben een materieel negatief effect op het financieel resultaat van 2018. Voor 2018 zal Zevenwouden haar interne organisatie verder inrichten om haar intermediairs en polishouders blijvend goed te bedienen. Hierbij is de verwachting dat de personele bezetting beperkt wordt uitgebreid. Hiervoor is ook in 2018 budgettaire ruimte ingeruimd. Deze ruimte zal selectief worden benut en niet tot investeringen van enige materiele omvang leiden en kan vanuit beschikbare middelen worden gefinancierd. In 2018 zal de focus liggen op het verbeteren van de combined ratio en het verder inregelen van een beheerste bedrijfsvoering. In 2018 zal binnen de brandpropositie een verdergaande productrationalisatie plaatsvinden, waardoor efficiënter en nog klantgerichter kan worden gewerkt. Gezien de verwachte groei zal er in 2018 nadrukkelijk worden gewerkt aan een betere balans tussen standaardwerk en maatwerk. Voor 2018 is het herverzekeringscontract op zodanige wijze aangepast dat de organisatie minder gevoelig is voor toekomstige schaden, bijkomend gevolg hiervan is een positief effect op de solvabiliteit.

Slotwoord

Het jaar 2017 is het jaar waarin wij als Directieteam een start in een nieuwe samenstelling hebben kunnen maken. Samen met onze collega's is er hard gewerkt om van Zevenwouden en Noorderlinge verzekeraars een hecht en kansrijk bedrijf te maken. Wij willen alle medewerkers van Zevenwouden danken voor hun inspiratie, energie en inzet. Jullie zijn onze verzekeraars! Wij hebben als Directie het volste vertrouwen in een succesvol 2018.

Wij willen graag de leden van Raad van Commissarissen bedanken voor hun grote inzet bij ons bedrijf. Ook dank aan de leden van de Raad van Afgevaardigden voor hun grote betrokkenheid bij Zevenwouden. Een speciaal dankwoord gaat uit naar de intermediairs, met wie wij een speciale relatie hebben mogen opbouwen. Deze relatie maakt dat wij samen het beoogde clubgevoel de komende jaren verder kunnen ontwikkelen. Hierop zijn we trots en het geeft ons vertrouwen voor de toekomst.

Leeuwarden, 26 april 2018

W.R.D.W. Nauta
Directievoorzitter

J.H. Lubbers
Financieel Directeur

Verslag van de Raad van Commissarissen

Samenstelling Raad van Commissarissen

De samenstelling van de Raad van Commissarissen is ongewijzigd in 2017. Zevenwouden heeft drie commissarissen, ieder met een eigen achtergrond en expertise. De heer C.B. Mulder fungeerde als voorzitter, mevrouw S. Faber als vicevoorzitter en de heer W.O. Sierksma als lid. De heer W.O. Sierksma is tevens voorzitter van de Auditcommissie, waarvan ook mevrouw S. Faber deel uitmaakt.

Overzicht nevenfuncties leden Raad van Commissarissen

De heer C. B. Mulder (1949) is werkzaam als directeur van CMMC B.V. Hij beschikt over een ruime bestuurlijke ervaring binnen en buiten Friesland. Tevens heeft hij een uitgebreid netwerk in de publieke en private sector. De heer Mulder is voorzitter van de RvC van de woningcorporatie WoonFriesland en is commissaris bij ELEQ Group B.V. en bij Bijlsma-Hercules B.V.

Mevrouw S. Faber (1961) heeft ruime bestuurlijke ervaring in de verzekeringswereld. Zij is thans werkzaam als directeur bij de Raad voor de Kinderbescherming voor de regio Noord-Nederland. Tevens is zij voorzitter van de Raad van Toezicht van de zorggroep Patyna.

De heer W.O. Sierksma (1956) was ruim 30 jaar actief als accountant en organisatieadviseur. Zijn kennis en ervaring heeft hij daarna benut in diverse managementfuncties en als toezichthouder. De heer Sierksma is president-commissaris van WTC Beheer BV en lid van de Raad van Toezicht van Interzorg Groep. Daarnaast is hij actief in besturen van maatschappelijke organisaties.

Auditcommissie

In 2017 heeft de benoeming van de nieuwe vermogensbeheerder en de nieuwe Interne Accountant (Internal Auditor) plaatsgevonden. Hiervoor is veel aandacht besteed aan het selectieproces. De Auditcommissie is nauw bij dit proces betrokken geweest.

Remuneratiecommissie

De Remuneratiecommissie heeft in 2017 het functioneren van de directie geëvalueerd.

Vergaderingen

Gedurende 2017 is de Raad van Commissarissen formeel vijf maal bijeen geweest, de Auditcommissie vier maal en de Remuneratiecommissie twee maal. Aan de orde zijn onder meer geweest: de strategie, meerjarenbegroting, risicoprofiel, opzet en werking risicobeheersing, actieregister, het kapitaalbeleid, vermogensbeheer, solvabiliteit en Solvency II, herverzekering, de verdere afhandeling van de fraude 2015 en volmacht beheersing. Daarnaast zijn de reguliere rapportages van de Accountant, Internal Auditor, Actuaris en Risk- en Compliance officer besproken. Bovendien heeft de voorzitter van de Raad van Commissarissen periodiek overleg met de Directie over actuele onderwerpen, alsmede de voorbereiding van de vergaderingen van de RvC met de Directie én de bijeenkomsten met de Raad van Afgevaardigden. De gesprekken met de Personeelsvertegenwoordiging (Pvt) hebben bijgedragen tot de verbetering van het inzicht in het totale proces van alsmaar doorgaande verandering en verbetering van de professionaliteit van uitvoering én de gevraagde grote inzet van het personeel.

Algemeen

De Raad van Commissarissen ziet terug op een enerverend jaar. De medewerkers hebben in 2017 laten zien dat zij kritisch naar de organisatie durven te kijken en continu inzetten op verbetering. Dit heeft er eveneens in geresulteerd dat een aantal medewerkers zelf of in goed overleg hebben besloten om de organisatie te verlaten of elders in de organisatie een andere passendere functie te ambiëren. B.P. Posthumus, die jarenlang de functie heeft vervuld van statutair bestuurder, heeft op eigen verzoek zijn statutaire functie neergelegd en richt zich als Directeur Volmachten nu specifiek op het volmacht bedrijf en verzekeringstechniek. Daarnaast is de in 2016 aangetrokken interim-Directeur W.R.D.W. Nauta op 1 juli 2017 in vaste dienst getreden als Directievoorzitter. Het Directieteam is daarna op sterkte gebracht door het aantrekken van J.H. Lubbers als Financieel Directeur. De in 2016 ingezette koers heeft in 2017 ertoe geleid dat er sprake is geweest van commerciële groei. De Raad van Commissarissen is verheugd te constateren dat de eigentijdse benadering

aanslaat bij de intermediairs in het land. Kernwoorden zijn hierbij vertrouwen en loyaliteit. Als aandachtspunt kan worden genoemd de ontwikkeling van de schadelast. Het jaar 2017 heeft in het teken gestaan van een aantal forse branden die het resultaat sterk negatief hebben beïnvloed. Cruciaal in onze positionering en aanpak is en zal blijven de wederkerigheid van belangen, zorgplicht en preventie maatregelen met de aangesloten intermediairs. De organisatie heeft ook onderkend dat de kracht met name zit in het clubgevoel. Dit maakt dat de organisatie sterk met elkaar is verbonden, hier hard aan werkt en dit steeds meer een verbindende factor is in een sterk veranderende en onrustige schademarkt.

Samenwerking Directie

De Raad van Commissarissen heeft in 2017 uitgebreid en frequent met de Directie van gedachten gewisseld over het feitelijk gewenste resultaat van alle voornemens en concrete acties. Er is sprake van korte lijnen, waarin de intensieve dialoog met de Directie ertoe leidt dat de Directie als eindverantwoordelijke op een voor beide partijen goede "afstand" van de Raad van Commissarissen kan werken aan de toekomst van het bedrijf. De Raad van Commissarissen en de Directie ervaren de dialoog als respectvol, kritisch, maar vooral ook constructief.

Permanente educatie en zelfevaluatie

In het voorjaar van 2017 heeft de Raad van Commissarissen een zelfevaluatie uitgevoerd onder begeleiding van een externe partij. De Raad van Commissarissen heeft samen met de Directie het PE-programma Directeuren-Raden van Bestuur en Commissarissen 2017-2019 onder begeleiding van een externe partij gevolgd.

Strategie en doelstellingen

Een duurzaam en zelfstandig Zevenwouden staat ons allen voor ogen. We geloven in de kracht van een klantgerichte verzekeraar als Zevenwouden en de daaruit voortvloeiende binding met het intermediair en de uiteindelijke markt. Er is daarmee voor Zevenwouden een solide basis en goed perspectief.

De Raad van Commissarissen is ervan overtuigd dat in een uitstekende samenwerking met de Directie en het personeel de ingezette kwaliteitsverbeteringen en groei-doelstellingen tot een goed presterend Zevenwouden zullen leiden.

Risk en Compliance

De aanstelling van een ervaren Risk en Compliance officer in 2017 heeft nadrukkelijk bijgedragen tot de verdere verbetering van ons toetsingskader.

IT

In 2017 is een begin gemaakt met de noodzakelijke verbeteringen in onze werkprocessen en de onderliggende datasystemen. De voortgang op deze onderwerpen is door verklaarbare redenen nog niet optimaal verlopen. De noodzaak om de huidige groei op een juiste wijze te kunnen faciliteren en schaalbaar te blijven in relatie met een acceptabel kostenniveau, maakt dat in 2018 forse stappen zullen moeten worden gezet betreffende rationalisatie van het productenpakket en een verbeterde geautomatiseerde en digitale verwerking.

Personeel

In 2017 is nadrukkelijk gewerkt aan de implementatie van een marktconform functie-loongebouw. Ook is er aandacht geweest voor het opnieuw inrichten van een hedendaagse gesprekscyclus om zodoende het personeel blijvend te faciliteren om de gestelde ambities te blijven behalen. De Raad van Commissarissen ziet dat de Directie onderkent dat het clubgevoel binnen ons bedrijf naar een hoger plan kan worden gebracht om een nog betere performance te bereiken, wij hebben alle vertrouwen in de aanpak hiervan.

Risicomanagement

De Raad van Commissarissen ziet er op toe dat de Directie zorgdraagt voor beleid dat is gericht op beheersing van gesignaleerde risico's. De Directie draagt er zorg voor dat dit beleid zijn weerslag vindt in procedures en maatregelen, dat relevante bedrijfsonderdelen en personen in kennis worden gesteld van dit beleid en dat het beleid en de procedures en maatregelen systematisch en onafhankelijk worden getoetst. Beheerste en integere bedrijfsvoering is hier het uitgangspunt. De Raad van Commissarissen heeft in haar vergaderingen met de Directie gesproken over de opzet en werking van het risicomanagementsysteem, de risicohouding en het risicoprofiel. Ook bespreekt de Raad van Commissarissen per kwartaal de bevindingen van de Risk- en

Compliance functie. In de vergaderingen van de Auditcommissie worden periodiek de bevindingen van de Actuariële functie en de Internal Audit functie besproken.

Solvency II

De Raad van Commissarissen is van mening dat Zevenwouden in voldoende mate in staat is om te voldoen aan de sinds 1 januari 2016 gestelde eisen. Hierbij moet worden aangetekend dat door een verhoogde schadelast en hogere bedrijfskosten het resultaat over 2017 negatief is. Dit negatief financieel resultaat resulteert in een verminderde solvabiliteit. De Directie heeft adequate maatregelen genomen om de solvabiliteit op een aanvaardbaar niveau te behouden. Het gezamenlijk doorleven van de opgestelde eigen risicobeoordeling (ORSA) geeft een goed inzicht in de (mogelijke) impact op het aanwezige kapitaal in geval van calamiteiten.

Verslaggeving en wettelijke controle jaarrekening

De Raad van Commissarissen heeft (via de Auditcommissie) toezicht gehouden op het financiële verslaggevingsproces, de wettelijke controle van de jaarrekening, inclusief de onafhankelijkheid van de Accountant en de opzet en werking van het risicobeheersingssysteem van de vennootschap. KPMG heeft in onze opdracht de jaarrekening onderzocht.

De Raad van Commissarissen heeft de door de Directie opgemaakte jaarrekening 2017 en het door KPMG opgestelde accountantsverslag, de controleverklaring en de daarbij behorende bevindingen en aandachtspunten besproken met de Directie en de Accountant. De hieruit volgende actiepunten worden bewaakt.

De jaarrekening is door KPMG gecontroleerd en van een goedkeurende controleverklaring voorzien.

Tot slot

De Raad van Commissarissen is tevreden over de ingezette koers van Zevenwouden in 2017. Ondanks het negatieve resultaat ziet zij voldoende aanknopingspunten om te komen tot een resultaatsverbetering. Hierbij is de groei van de portefeuille zeer bemoedigend. De Raad van Commissarissen dankt de Directie, sleutelfunctionarissen en alle medewerkers voor hun bijdrage en inzet in 2017.

Leeuwarden, 26 april 2018

C.B. Mulder, voorzitter

S. Faber, commissaris

W.O. Sierksma, commissaris

Jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december (na bestemming resultaat)

ACTIVA		2017	2016	
Beleggingen	1.			
<i>Terreinen en gebouwen:</i>				
Voor eigen gebruik		1.100.000	1.100.000	
Overige terreinen en gebouwen		216.500	216.500	
		<u>1.316.500</u>	<u>1.316.500</u>	
<i>Overige financiële beleggingen:</i>				
Aandelenfondsen	2.	1.866.186	2.315.570	
Obligaties / Obligatiefondsen	3.	10.265.383	9.562.255	
Vorderingen uit hypothecaire leningen	4.	219.385	292.306	
Vorderingen uit andere leningen	5.	1.087.500	1.300.182	
		<u>13.438.454</u>	<u>13.470.313</u>	14.786.813
		14.754.954		
Vorderingen	6.			
<i>Vorderingen uit directe verzekeringen op:</i>				
Verzekeringnemers		85.600	47.717	
Intermediairs		824.414	779.337	
Vorderingen uit herverzekering		329.642	683.305	
Verzekeringsmaatschappijen		52.832	50.732	
Overige vorderingen		13.550	11.688	
Belastingen	7.	626.686	664.686	2.237.465
		<u>1.932.724</u>		
Overige activa				
Materiële vaste activa	8.	32.576	77.962	
Liquide middelen	9.	5.979.904	6.328.443	6.406.405
		<u>6.012.480</u>		
Overlopende activa				
Lopende rente en huur		41.643	7.348	
Overlopende acquisitiekosten	10.	818.443	812.172	
Overige overlopende activa		56.624	66.394	885.914
		<u>916.710</u>		
Totaal Activa		23.616.868		24.316.597

PASSIVA		2017	2016
Groepsvermogen		13.422.082	15.007.261
Technische voorzieningen			
<i>Voor niet verdiende premies:</i>	11.		
Bruto		2.190.747	2.353.918
Herverzekeringsdeel		-19.293	-25.540
		2.171.454	2.328.378
<i>Voor te betalen schade:</i>	12.		
Bruto		6.536.093	5.082.470
Herverzekeringsdeel		-1.487.251	-1.229.503
		5.048.842	3.852.967
Voorzieningen			
Belastingen	13.	246.727	327.212
Pensioenen	14.	-	150.000
Overige	15.	87.296	129.870
		334.023	607.082
Schulden			
<i>Schulden uit directe verzekeringen:</i>			
Verzekeringnemers		70.345	72.243
Intermediairs		367.645	461.182
Schulden uit herverzekering		256.389	193.734
Verzekeringsmaatschappijen		302.830	215.184
Belastingen en sociale lasten	16.	330.215	286.515
Overige schulden	17.	567.153	443.883
		1.894.577	1.672.741
Overlopende passiva	18.	745.890	848.168
Totaal Passiva		23.616.868	24.316.597

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

	2017		2016	
Technische rekening schadeverzekering				
Verdiende premies eigen rekening				
Bruto premies	15.581.015		15.398.109	
Herverzekeringspremies	-2.295.564		-2.026.129	
	<u>13.285.451</u>		<u>13.371.980</u>	
Wijziging technische voorzieningen:				
Niet-verdiende premies				
Bruto	163.171		289.552	
Aandeel herverzekeraars	-6.247		3.308	
	<u>156.924</u>	13.442.375	<u>292.860</u>	13.664.840
Van niet-technische rekening toege-				
rekende opbrengst uit beleggingen				
		384.000		124.100
Schaden eigen rekening 19.				
Bruto schaden	6.241.176		7.676.180	
Aandeel herverzekeraars	-339.328		-775.460	
	<u>5.901.848</u>		<u>6.900.720</u>	
Wijziging voorziening te betalen schaden:				
Bruto	1.453.623		-3.291.585	
Aandeel herverzekeraars	-257.748		2.431.762	
	<u>1.195.875</u>	-7.097.723	<u>-859.823</u>	-6.040.897
		6.728.652		<u>7.748.043</u>
Bedrijfskosten 20.				
Acquisitiekosten	3.943.662		3.970.597	
Wijziging overlopende acquisitiekosten	-6.271		159.809	
	<u>3.937.391</u>		<u>4.130.406</u>	
Beheer- en personeelskosten en afschrijving bedrijfsmiddelen	5.030.754		4.425.925	
Commissie en winstdelingen ontvangen van herverzekeraar	-111.122	-8.857.023	-109.223	-8.447.108
Resultaat technische rekening				
Schadeverzekering 21.		-2.128.371		<u>-699.065</u>

		2017		2016	
Niet- technische rekening					
Resultaat technische rekening					
Schadeverzekering			-2.128.371		-699.065
Opbrengst uit beleggingen					
Terreinen en gebouwen		117.633		106.476	
Overige beleggingen		22. 70.990		111.282	
Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		23. 43.832		688.271	
Gerealiseerde winst op beleggingen		24. 371.685	604.140	493	906.522
Beleggingslasten					
Beheerkosten en rentelasten		-14.600		-19.850	
Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		23. -67.448		-	
Gerealiseerd verlies op beleggingen		24. -46.569	-128.617	-10.346	-30.196
Aan technische rekening toegerekende opbrengst uit beleggingen		25.	-384.000		-124.100
Overige niet technisch resultaat					
Overige niet technische baten		26. 428.948		403.211	
Beheer- en personeelskosten		27. -19.765	409.183	-34.036	369.175
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen			-1.627.665		422.336
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening		28.	42.486		-63.777
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen			-1.585.179		358.559

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(in duizenden euro's)

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat na belastingen	-1.585	359
Aanpassingen voor:		
Ongerealiseerde waardeverandering beleggingen	23	-688
Mutatie technische voorziening eigen rekening	1.039	-1.153
Mutatie latente belastingposities	-42	64
Mutatie pensioen voorzieningen	-150	150
Mutatie overige voorzieningen	-43	-205
Afschrijving materiële vaste activa	43	46
Mutatie kortlopende schulden en overlopende passiva	120	-684
Mutatie kortlopende vorderingen en overlopende activa	239	202
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	-356	-1.909
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		
<i>Investerings- en aankopen:</i>		
Beleggingen in aandelenfondsen en obligaties	-12.368	-27
<i>Desinvesteringen, aflossingen en verkopen:</i>		
Beleggingen in terreinen en gebouwen	-	574
Beleggingen in aandelen- en obligatiefondsen	12.091	11
Andere financiële beleggingen	285	375
Materiële vaste activa	-	348
Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	8	1.281
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	-
Mutatie in liquide middelen	-348	-628
Liquide middelen 1 januari	6.328	6.956
Liquide middelen 31 december	5.980	6.328
Mutatie in liquide middelen	-348	-628

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening

Algemeen

Algemene Friese Onderlinge Schadeverzekeringsmaatschappij "Zevenwouden" U.A. (verder: Zevenwouden) is een onderlinge waarborgmaatschappij met uitgesloten aansprakelijkheid, statutair gevestigd te Heerenveen, kantoorhoudend aan De Eenhoorn 2 te Leeuwarden, is ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01005950.

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en overeenkomstig de bepalingen zoals opgenomen in het Burgerlijk Wetboek 2 Titel 9 afdeling 14 en de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 605 Verzekeringsmaatschappijen.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle financiële informatie is weergegeven in hele euro's tenzij anders toegelicht.

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2017, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2017.

Consolidatie

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de aandelenverhoudingen, schulden, vorderingen en transacties tussen groepsmaatschappijen geëlimineerd. Tevens zijn de resultaten op onderlinge transacties tussen groepsmaatschappijen geëlimineerd voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd en er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering.

Onder groepsmaatschappijen worden verstaan die maatschappijen waarmee een economische eenheid wordt gevormd en waarin een beslissende zeggenschap wordt uitgeoefend. Zevenwouden staat aan het hoofd van de groep. De groepsmaatschappijen worden integraal geconsolideerd vanaf de datum waarop beslissende zeggenschap op de groepsmaatschappij is verkregen. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling vastgesteld.

Volledig geconsolideerde maatschappijen

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de volgende groepsmaatschappijen opgenomen:

Statutaire naam	Statutaire vestiging	Aandeel	
Leon Holding B.V.	Leeuwarden	100%	
HJG Adviesgroep B.V.	Bolsward	100%	dochter Leon Holding B.V.
HJG Verzekeringen B.V.	Bolsward	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.
Noorderlinge B.V.	Leeuwarden	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.

De maatschappij vormt een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met de hierboven genoemde groepsmaatschappijen. Voor de groepsmaatschappijen heeft de Zevenwouden geen aansprakelijkstellingen overeenkomstig artikel 2:403 BW afgegeven.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor vaste en vlottende activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroom genererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroom genererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

In het verslagjaar hebben zich geen bijzondere waardeverminderingen voorgedaan.

Oordelen en schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de Directie diverse oordelen en doet zij schattingen. De belangrijkste oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen hebben betrekking op het inschatten van de omvang van schadereserveringen, de waardering van de belastinglatentie voor compensabele verliezen en eventuele schattingen bij de waardering van beleggingen die niet frequent worden verhandeld op een actieve markt.

Salderen

Een actief en een post van het vreemd vermogen worden gesaldeerd in de jaarrekening opgenomen uitsluitend indien en voor zover:

- Een deugdelijk juridisch instrument beschikbaar is om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen: en
- Het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen: en
- De looptijd aan elkaar gelijk is.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers zijn voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Financiële instrumenten

In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: aandelen- en obligatiefondsen, verstrekte (hypothecaire) leningen, spaar- en banktegoeden, overige vorderingen en overige financiële verplichtingen. Zevenwouden belegt niet zelfstandig in afgeleide financiële instrumenten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Beleggingen

De beleggingen in terreinen en gebouwen, aandelen- en obligatiefondsen en obligaties worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De bepaling van de actuele waarde is voor de diverse categorieën als volgt:

Terreinen en gebouwen

De eerste waardering van vastgoedbeleggingen is tegen de verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de koopsom en alle direct toe te rekenen uitgaven zoals juridische advieskosten, overdrachtsbelasting en andere transactiekosten. Als sprake is van een uitgestelde betaling van de koopsom wordt de verkrijgingsprijs gesteld op de contante waarde daarvan. De verkrijgingsprijs van zelf vervaardigde vastgoedbeleggingen is het bedrag van de kosten tot en met het moment dat de vervaardiging of ontwikkeling gereed is.

Terreinen en gebouwen worden na eerste waardering tegen vrijwillige onderhandse verkoopwaarde in verhuurde of verpachte staat gewaardeerd. De waarde wordt getaxeerd door een onafhankelijke deskundige. Deze taxaties vinden elke drie jaar plaats. Bij renovatie van of vernieuwingen aan belegde onroerende goederen worden de aan deze onroerende goederen aangebrachte verbeteringen geactiveerd, indien de verbeteringen een hogere rendementswaarde met zich meebrengen. De activering is begrensd tot maximaal het bedrag van de taxatiewaarde na renovatie of vernieuwing minus het bedrag van de taxatiewaarde voor renovatie of vernieuwing.

Ongerealiseerde winsten en waardeverminderingen worden, rekening houdend met latente belastingverplichtingen, ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht. Daarnaast wordt ten laste van de overige reserves een herwaarderingsreserve gevormd.

De herwaarderingsreserve is gelijk aan het verschil tussen de boekwaarde van de verkrijgings- of de vervaardigingsprijs en de reële waarde. De daarbij gebruikte verkrijgings- of vervaardigingsprijs is de initiële verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Aandelen- en obligatiefondsen en obligaties

Aandelen- en obligatiefondsen worden gewaardeerd tegen beurswaarde per balansdatum. Zowel onrealiseerde als gerealiseerde resultaten worden ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Vorderingen uit hypothecaire leningen en andere leningen

Alle hypothecaire leningen en andere leningen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Vorderingen

Vorderingen op derden worden opgenomen tegen nominale waarde, zo nodig onder aftrek van een voorziening wegens het risico van oninbaarheid. De voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de posten. De vorderingen inzake premies worden genomen op het moment van de premievervaldatum. De vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar, tenzij in de toelichting anders staat vermeld.

Overige activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing na aftrek van bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Herwaarderingsreserve

Waardevermeerderingen van activa die worden gewaardeerd tegen actuele waarde worden opgenomen in de herwaarderingsreserve. Uitzondering hierop vormen financiële instrumenten en andere beleggingen die worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Waardevermeerderingen van die activa worden onmiddellijk in het resultaat verwerkt. Daarnaast wordt voor die activa een herwaarderingsreserve gevormd ten laste van de overige reserves als geen sprake is van frequente marktnoteringen.

Technische voorzieningen

Premies

De voorziening voor niet-verdiende premies betreft het nog niet-verdiende gedeelte van de in het verslagjaar in rekening gebrachte premies eigen rekening. De vaststelling geschiedt post voor post. Bij de vaststelling van de voorziening wordt rekening gehouden met een eventueel aandeel van herverzekeraars. Deze wordt in mindering gebracht op de voorziening.

De toereikendheid van de voorziening voor niet-verdiende premies wordt jaarlijks actuariëel getoetst. Mocht uit de toets blijken dat de voorziening voor niet-verdiende premies niet toereikend is dan wordt de voorziening voor niet-verdiende premies aangevuld met een voorziening niet-toereikende premie ter grootte van het geconstateerde tekort.

De voorziening voor niet-toereikende premies betreft het negatieve verschil tussen de verwachte premies uit de door de onderneming na de balansdatum te ontvangen prestaties en de onvermijdbare kosten om aan de verplichtingen te voldoen. De onvermijdbare kosten zijn de kosten die tenminste moeten worden gemaakt om van de overeenkomst af te komen, zijnde de laagste van enerzijds de kosten bij het voldoen aan de verplichtingen en anderzijds de vergoedingen of boetes bij het niet voldoen aan de verplichtingen.

Schaden

De voorziening voor te betalen schade is voor de per balansdatum nog niet afgewikkelde schade van het boekjaar en de voorgaande jaren. De vaststelling geschiedt stelselmatig post voor post rekening houdend met nog niet gemelde schadegevallen. Bij de bepaling van de voorziening is tevens rekening gehouden met nog te maken schadebehandelingskosten. Bij de vaststelling van een te betalen schade wordt rekening gehouden met een eventueel aandeel van herverzekeraars. Deze wordt in mindering gebracht op de voorziening.

De toereikendheid van de voorziening voor te betalen schaden wordt jaarlijks getoetst. De toets wordt in beginsel met een kwalitatieve benadering uitgevoerd middels beoordeling van de uitloopresultaten. Indien de uitkomsten daarvan indicaties geven voor het risico van tekorten in de voorziening te betalen schaden zal de toets tevens kwantitatief worden uitgevoerd. De kwantitatieve toets wordt uitgevoerd door de voorziening te betalen schaden te vergelijken met de beste schatting van toekomstige schadekasstromen inclusief een risicomarge. Indien de waarde die volgt uit de kwantitatieve toereikendheidstoets hoger is dan de voorziening te betalen schaden zal de voorziening te betalen schaden voor dit verschil worden verhoogd.

Voorzieningen

Belastingen

De Maatschappij vormt een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met de 100% deelnemingen Leon Holding B.V., HJG Adviesgroep B.V., HJG Verzekeringen B.V. en Noorderlinge B.V. De toerekening van de belastingen binnen deze eenheid vindt plaats alsof elke deelneming zelfstandig belastingplichtig is. Voor alle belastbare tijdelijke verschillen wordt een latente belastingpositie opgenomen. Voor beschikbare voorwaartse verliescompensatie wordt een latente belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn voor verrekening.

Bij de waardering van latente belastingverplichtingen en belastingvorderingen wordt rekening gehouden met de fiscale gevolgen van de door de groep, per balansdatum, voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van activa, voorzieningen, schulden of overlopende passiva. De latente belastingverplichtingen en belastingvorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde tegen het toepasselijke belastingtarief.

Acute belastingvorderingen en belastingverplichtingen worden gesaldeerd indien is voldaan aan de algemene voorwaarden voor saldering.

Reorganisatievoorziening

De reorganisatievoorziening wordt gevormd voor verplichtingen die voortvloeien uit een reorganisatie. In de reorganisatievoorziening worden lasten gewaardeerd voor zover deze dienen ter dekking van ontslaguitkeringen, frictiekosten, eventuele kosten van mobiliteit en/of sociale regelingen en de kosten van deskundige ondersteuning bij het reorganisatieproces en de afronding ervan.

Pensioenvoorziening

De pensioenvoorziening wordt gevormd voor nog niet afgefinancierde onvoorwaardelijke verplichtingen van de werkgever voortvloeiend uit de gesloten uitvoeringsovereenkomst tussen pensioenuitvoerder en werkgever. De verplichtingen worden op actuariële grondslagen gewaardeerd volgens de tarieven die in de uitvoeringsovereenkomst c.q. pensioenovereenkomst zijn overeengekomen.

Jubileumuitkering

De verplichting voor uitgestelde personeelsbeloningen/jubileumuitkeringen wordt jaarlijks op balansdatum berekend. Het betreft de contante waarde van de toekomstige verplichting berekend op basis van 4% rente.

Voorziening voor schadebehandelingskosten

Bepaling van de voorziening voor schadebehandelingskosten vindt plaats op basis van een raming van de feitelijke benodigde kosten voor afhandeling van de per balansdatum nog niet afgewikkelde schaden.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde en hebben een looptijd van korter dan een jaar, tenzij in de toelichting anders vermeld.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de in rekening gebrachte premies en overige baten en de betaalde schaden en andere lasten over het jaar, rekening houdend met lopende herverzekeringsovereenkomsten. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in acht genomen zodra zij voorzienbaar zijn.

Beleggingsresultaten

De resultaten uit beleggingen worden voor zover het de opbrengsten betreft verantwoord onder “opbrengst beleggingen”. Renteopbrengsten en dividenden worden in de winst- en verliesrekening verwerkt indien de maatschappij daar recht op heeft en de ontvangst waarschijnlijk is. Niet gerealiseerde vermogenswinsten of –verliezen op gebouwen en terreinen worden ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Voor de terreinen en gebouwen voor eigen gebruik wordt jaarlijks huur toegerekend, enerzijds als kosten en anderzijds als opbrengst uit beleggingen in de winst-en-verliesrekening.

Een deel van de opbrengst uit beleggingen in de niet-technische rekening wordt toegerekend aan de technische rekening. Deze wordt berekend op basis van het deel van het eigen vermogen dat binnen Zevenwouden als noodzakelijk aanwezige solvabiliteit is bepaald.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de winst- en verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

De medewerkers van Zevenwouden hebben een pensioenregeling. Deze pensioenregeling betreft een middelloonregeling. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies. Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van de pensioenuitvoerder en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met de pensioenuitvoerder, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op de balansdatum af te wikkelen. Voor een op balansdatum bestaand overschot bij de pensioenuitvoerder wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Belastingen

Belastingen worden berekend over het resultaat over het boekjaar, rekening houdend met fiscale faciliteiten. De berekening wordt gedaan tegen het nominale tarief.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Winstbelastingen, ontvangen intrest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

De verkrijgingsprijs van verworven groepsmaatschappijen wordt opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geldmiddelen heeft plaatsgevonden. Hierbij worden geldmiddelen aanwezig in de groepsmaatschappijen als afzonderlijke mutatie vermeld.

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde balans

Beleggingen

1. Verloop beleggingen 2017

(in duizenden euro's)

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Aandelenfondsen	Obligatiefondsen	Obligaties	Vorderingen uit hypothecaire leningen	Vorderingen uit andere leningen	Totaal
<i>Verloop:</i>								
Boekwaarde 1 januari	1.100	217	2.316	9.562	-	292	1.300	14.787
Aankopen/verstrekkingen			1.835		10.533			12.368
Waardevermeerdering			39		4			43
Totaal vermeerderingen	-	-	1.874	-	10.537	-	-	12.411
Verkopen/aflossingen			2.316	9.562	213	73	212	12.376
Waardevermindering			8		59			67
Totaal verminderingen	-	-	2.324	9.562	272	73	212	12.443
Boekwaarde 31 december	1.100	217	1.866	-	10.265	219	1.088	14.755
Verkrijgingsprijs	1.709	58	1.835		10.230			
Level analyse								
Genoteerde marktprijzen			1.866		10.265			12.131
Onafhankelijke taxaties	1.100							1.100
Netto-contante waarde berekening								-
Overige methode		217				219	1.088	1.524
Totaal	1.100	217	1.866	-	10.265	219	1.088	14.755

Het bedrag overige terreinen en gebouwen bevat € 159 aan herwaarderingen. De reële waarden van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik is gebaseerd op een waardering door een onafhankelijke en ter zake kundige taxateur. De reële waarde van overige terreinen en gebouwen is afgeleid van de beschikbare WOZ-waarderingen.

**1. Verloop
beleggingen 2016**

(in duizenden euro's)

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Aandelenfondsen	Obligatiefondsen	Vorderingen uit hypothecaire leningen	Vorderingen uit andere leningen	Totaal
<i>Verloop:</i>							
Boekwaarde 1 januari	952	781	2.138	9.184	465	1.502	15.022
Aankopen/verstrekkingen				27			27
Waardevermeerdering	148		178	362			688
Totaal vermeerderingen	148	-	178	389	-	-	715
Verkopen/aflossingen		564		11	173	202	950
Waardevermindering							
Totaal verminderingen	-	564	-	11	173	202	950
Boekwaarde 31 december	1.100	217	2.316	9.562	292	1.300	14.787
Verkrijgingsprijs	1.709	58	2.299	9.213			
Level analyse							
Genoteerde marktprijzen			2.316	9.562			11.878
Onafhankelijke taxaties	1.100						1.100
Netto-contante waarde berekening							-
Overige methode		217			292	1.300	1.809
Totaal	1.100	217	2.316	9.562	292	1.300	14.787

Het bedrag overige terreinen en gebouwen bevat € 159 aan herwaarderingen. De reële waarden van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik is gebaseerd op een waardering door een onafhankelijke en ter zake kundige taxateur. De reële waarde van overige terreinen en gebouwen is afgeleid van de beschikbare WOZ-waarderingen.

2. Aandelenfondsen

	2017	2016
<i>Geografische spreiding:</i>		
Europa	958.727	701.059
Noord Amerika	477.845	1.258.311
Azië	409.578	281.830
Overig	20.036	74.370
Boekwaarde 31 december	1.866.186	2.315.570

Verkrijgingsprijs aandelenfondsen € 1.835.442 (2016: € 2.299.005)

3. Obligaties / Obligatiefondsen		2017	2016
<i>Per categorie</i>	Bedrijven	5.979.073	1.672.459
	Overheden	4.286.310	7.889.796
		10.265.383	9.562.255
<i>Rating</i>	AAA	1.689.348	4.773.265
	AA	3.001.085	3.299.422
	A	2.203.441	607.451
	BBB	2.799.058	882.117
	NR	572.451	-
	10.265.383	9.562.255	

Verkrijgingsprijs obligatiefondsen € 10.319.743 (2016: € 9.213.048)

4. Hypothecaire leningen

De hypothecaire leningen zijn verstrekt aan (ex-)personeelsleden. Het verleende kortingspercentage bedraagt gemiddeld 0,83%. De ontvangen zekerheden voor de hypothecaire vorderingen bedragen € 233.000 (2016: € 425.000).

5. Andere leningen

In 2015 is een lening verstrekt aan de koper van de assurantieportefeuille van HJG Verzekeringen B.V. ter grootte van € 1.450.000 met een looptijd van 8 jaar tegen een rentepercentage van 4%. Als zekerheid voor de nakoming van de verplichtingen heeft Zevenwouden een eerste pandrecht op de assurantieportefeuille van de koper. Het saldo ultimo 2017 bedraagt € 1.087.500 (2016 € 1.268.750). Daarnaast liep er een lening aan een intermediair. Deze is in 2017 volledig afgelost.

6. Vorderingen

Verzekeringnemers	2017	2016
Vordering	85.600	52.705
Voorziening risico oninbaarheid	-	-4.988
	85.600	47.717

Intermediairs	2017	2016
Vordering	836.414	791.464
Voorziening risico oninbaarheid	-12.000	-12.127
	824.414	779.337

Vorderingen uit herverzekering

Op vordering uit herverzekering is geen voorziening voor het risico van oninbaarheid in mindering gebracht (2016: 0).

Verzekeringsmaatschappijen

Op vordering op verzekeringsmaatschappijen is geen voorziening voor het risico van oninbaarheid in mindering gebracht (2016: 0).

Overige vorderingen	2017	2016
Te vorderen schadeloosstelling	411.923	411.923
Voorziening te vorderen schadeloosstelling	-411.923	-411.923
Overig	13.550	11.688
	13.550	11.688

De te vorderen schadeloosstelling heeft betrekking op de onregelmatigheden rondom de Directievoorzitter en de looptijd van deze vordering bedraagt meer dan een jaar.

7. Belastingen	2017	2016
Belastinglatentie compensabele verliezen (1)	622.000	660.000
Dividendbelasting	4.686	4.686
	626.686	664.686

(1) Verloop belastinglatentie compensabele verliezen

	2017	2016
Balans 1 januari	660.000	655.000
Realisatie	-91.443	-48.886
Herwaardering	53.443	53.886
Balans 31 december	622.000	660.000

Per ultimo boekjaar bedragen de compensabele verliezen van de fiscale eenheid Zevenwouden € 5 mln. De compensabele verliezen zijn gewaardeerd in de belastinglatentie compensabele verliezen. Bij de berekening ervan is uitgegaan van de verwachte winsten voor belasting uit de meerjarenprognose 2018-2022. Bij de waardering van de latentie zijn de winsten gewaardeerd met een risico-voet van 4%. Als gevolg van de gehanteerde risico-voet bedraagt de voorwaartse verliescompensatie die niet tot waardering is gebracht € 2,2 mln. (2016: 0,6 mln.). De verwachte looptijd bedraagt meer dan één jaar. Van deze vordering is € 0 (2016: 0) naar verwachting verrekenbaar binnen 1 jaar. De compensabele (voorvoegings)verliezen van HJG Verzekeringen B.V. bedragen € 0,5 mln. en zijn niet gewaardeerd in de belastinglatentie.

Overige activa

8. Materiële vaste activa 2017

	Hardware	Kantoormachines en -inventaris	Totaal
<i>Verloop:</i>			
Boekwaarde 1 januari	33.097	44.865	77.962
Aanschaffingen	-	-	-
Afschrijvingen	-20.090	-25.296	-45.386
Verkoop/Desinvestering	-	-	-
Waardevermindering	-	-	-
Boekwaarde 31 december	13.007	19.569	32.576
<i>Afschrijvingspercentage</i>			
Cumulatieve afschrijving	20%	20%	
	111.603	222.361	

8. Materiële vaste activa 2016

	Hardware	Kantoormachines en -inventaris	Totaal
<i>Verloop:</i>			
Boekwaarde 1 januari	42.412	71.825	114.237
Aanschaffingen	10.383	-	10.383
Afschrijvingen	-19.698	-26.560	-46.258
Verkoop/Desinvestering	-	-400	-400
Waardevermindering	-	-	-
Boekwaarde 31 december	33.097	44.865	77.962
<i>Afschrijvingspercentage</i>			
Cumulatieve afschrijving	20%	20%	
	113.112	197.065	

9. Liquide middelen

	2017	2016
Rekening-courant banken	3.070.762	1.126.270
Spaartegoeden banken	2.908.790	5.201.405
Kas	352	768
	5.979.904	6.328.443

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking van de maatschappij. Over de aangehouden spaartegoeden wordt een variabele spaarrente vergoed.

10. Overlopende acquisitiekosten

	2017	2016
Stand per 1 januari	812.172	971.981
Afschrijving	-812.172	-971.981
Toevoeging	818.443	812.172
Stand per 31 december	818.443	812.172

Groepsvermogen

Het eigen vermogen van de maatschappij wordt gespecificeerd in de toelichting van de enkelvoudige jaarrekening.

Technische voorziening

11. Premies

Een deel van de premietermijnen is niet gelijk aan het boekjaar. Vooruit ontvangen premies worden op de balans onder dit hoofd gepasseerd. De premies herverzekeraar betreft het aandeel van de herverzekeraar in de vooruit ontvangen premies. De voorziening heeft een kortlopend karakter.

Uitkomst toereikendheidstoets premievoorziening

Per ultimo boekjaar 2016 is een actuariële kwantitatieve toereikendheidstoets uitgevoerd op de premievoorziening. De uitkomst van de toets heeft ertoe geleid dat een voorziening voor niet-toereikende premie is gevormd. De voorziening niet-toereikende premies maakt in de balans deel uit van de gepresenteerde voorziening voor niet-verdiende premies. In 2017 is uit de actuariële kwantitatieve toereikendheidstoets gebleken dat er geen voorziening voor niet-toereikende premie nodig is.

<i>Voorziening niet-verdiende premies</i>	2017	2016
Balans 1 januari	2.353.918	2.643.470
Onttrekkingen	-2.200.636	-2.643.470
Dotaties	2.190.747	2.200.636
Onttrekking / Dotatie voorziening niet-toereikende premie	-153.282	153.282
Balans 31 december	2.190.747	2.353.918

12. Schaden

*Verloop voorziening schadereserve 2017
(in duizenden euro's):*

	Bruto		Herverzekersdeel		Eigen rekening	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Balans 1 januari	5.082	8.374	1.229	3.661	3.853	4.713
Betaald vorige tekenjaren	-2.545	-3.519	-339	-775	-2.206	-2.744
Vrijval/toevoeging vorige tekenjaren	498	-1.992	229	-1.700	269	-292
Schadereserve oude tekenjaren ultimo boekjaar	3.035	2.863	1.119	1.186	1.916	1.677
Schadereserve huidig tekenjaar	3.501	2.219	368	43	3.133	2.176
Balans 31 december	6.536	5.082	1.487	1.229	5.049	3.853

Onder voorziening voor nog te betalen schaden zijn bedragen opgenomen voor claims die door de maatschappij worden betwist of waarvoor verhaalsacties bij derden zijn ingesteld. Zevenwouden hanteert bij deze claims een prudent schadereserveringsbeleid waarbij in beginsel de verzekerde som inclusief bijkomende kosten worden gereserveerd. Gezien de onzekere uitkomst van juridische procedures en verhaalsacties in deze zijn deze claims voor 100 % in de schadelast opgenomen. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan kan een bedrag ten gunste van het resultaat vrijvallen.

In de reserveringen boekjaar is een bedrag van € 531.000 (2016: € 332.000) opgenomen als voorziening voor nagekomen schademeldingen. Met name voor de branche Aansprakelijkheid is de voorziening voor nagekomen schademeldingen verhoogd, dit in verband met ontwikkelingen van aansprakelijkheidsschade voor oudere jaren.

Uitkomst toereikendheidstoets schadevoorziening

Op basis van de positieve uitloopresultaten van de schadereserve over de voorgaande jaren wordt de voorziening voor te betalen schaden toereikend geacht. De toereikendheid van de schadevoorziening is tevens kwantitatief getoetst door deze te vergelijken met de beste schatting van toekomstige schadekasstromen inclusief een risicomarge.

Voorzieningen

13. Belastingen

	2017	2016
<i>Verloop belastinglatentie tijdelijke verschillen:</i>		
Balans 1 januari	327.212	258.434
Correctie latentie vorig boekjaar	-	-9.890
Realisatie beleggingen	-91.443	-48.886
Herwaardering beleggingen	10.958	127.554
Balans 31 december	246.727	327.212

De latente belastingschuld heeft betrekking op belastbare tijdelijke verschillen tussen fiscale en commerciële waardering ten aanzien van beleggingen. De verwachte looptijd van de volledige latentie is langer dan een jaar.

14. Pensioenvoorziening

	2017	2016
<i>Verloop:</i>		
Balans 1 januari	150.000	-
Onttrekking / Toevoeging	-150.000	150.000
Balans 31 december	-	150.000

De pensioenvoorziening werd gevormd ter dekking van nog af te financieren indexatielasten van opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers. De pensioenregeling betreft een toegezegd pensioen dat gebaseerd is op een middelloonstelsel. De uitvoerder van de pensioenregeling is Aegon Levensverzekering N.V.

15. Overige voorzieningen

	2017	2016
Reorganisatievoorziening (1)	-	61.565
Voorziening jubileumuitkeringen (2)	54.449	48.663
Voorziening schadebehandelingskosten (3)	32.847	19.642
	87.296	129.870

(1) Reorganisatievoorziening

	2017	2016
<i>Verloop:</i>		
Balans 1 januari	61.565	250.000
Onttrekking	-61.565	-188.435
Balans 31 december	-	61.565

De reorganisatievoorziening werd gevormd ter dekking van de lasten van ontslaguitkeringen, frictiekosten, eventuele kosten van mobiliteit en/of sociale regelingen en de kosten van deskundige ondersteuning bij het reorganisatieproces en de afronding ervan.

(2) Voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- disconteringsvoet 4%;
- gebaseerd op stand salarissen ultimo jaar
- blijfkans: 100%
- inclusief verwachte sociale lasten

Verloop:	2017	2016
Balans 1 januari	48.663	65.231
Toevoeging / Onttrekking	5.786	-16.568
Balans 31 december	54.449	48.663

De voorziening heeft in het algemeen een langlopend karakter. Circa € 7.000 (2016: € 0) heeft een looptijd korter dan een jaar.

(3) Voorziening voor schadebehandelingskosten

Verloop:	2017	2016
Balans 1 januari	19.642	19.719
Toevoeging / Onttrekking	13.205	-77
Balans 31 december	32.847	19.642

De voorziening is gebaseerd op de nog openstaande schadedossiers ultimo de verslagperiode en de gemiddelde behandelingskosten per dossier. De voorziening schadebehandelingskosten heeft betrekking op Noorderlinge B.V.

Schulden

16. Belastingen en sociale lasten	2017	2016
Assurantebelasting	266.125	222.233
Loonheffingen	64.090	64.282
Balans 31 december	330.215	286.515

17. Overige schulden	2017	2016
Accountantskosten	195.715	96.126
Crediteuren	70.829	137.344
Salarissen en overige vergoedingen	56.476	561
Toeleggingen brandpreventiefonds	51.165	51.165
Actuariskosten	46.969	33.516
Leasekosten wagenpark	38.818	-
Vermogensbeheer	14.925	7.000
Compliance kosten	-	10.000
Overig	92.256	108.171
Balans 31 december	567.153	443.883

18. Overlopende passiva	2017	2016
Vooruit ontvangen premie	439.199	553.569
Vooruit ontvangen tekencommissie	250.746	260.349
Reservering vakantiedagen	55.945	34.250
Balans 31 december	745.890	848.168

Vooruit ontvangen premie heeft betrekking op polissen met een vervaldatum in het nieuwe boekjaar.

Overige toelichtingen

Niet in de balans opgenomen regelingen

Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V.

De maatschappij neemt deel aan de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. Op basis van het deelnemerspercentage staat zij in de eerste layer garant voor een bedrag van € 72.719.

Fiscale eenheid

De maatschappij en de genoemde deelnemingen zijn ieder hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van de fiscale eenheid uit hoofde van vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting is in elk van de vennootschappen opgenomen voor dat deel dat de desbetreffende vennootschap als zelfstandig belastingplichtige verschuldigd zou zijn, rekening houdend met de voor de vennootschap geldende fiscale faciliteiten.

Leasing

De beoordeling of een overeenkomst een leaseverplichting bevat, vindt plaats op grond van de economische realiteit op het tijdstip van het aangaan van het contract. De leasecontracten zijn afgesloten voor het wagenpark en voor kantoormachines.

<i>Verplichting leasecontracten naar looptijd (in duizenden euro's):</i>	2017	2016
< 1 jaar	86	94
> 1 jaar en < 5 jaar	57	87
	143	181

Interne huur

De maatschappij heeft een kantoorgebouw zowel in gebruik als in eigendom. Hiervoor wordt een interne huurlast ter grootte van circa € 116.100 per jaar aan de technische rekening toegerekend.

Gebeurtenissen na balansdatum

Begin januari is Nederland getroffen door twee grote stormen. Beide stormen hebben een materieel negatief effect op het financieel resultaat van 2018.

Risicoparagraaf

Werking van risicomanagement

Jaarlijks worden de bruto risico's (exclusief beheersmaatregelen) middels een brede uitvraag binnen de organisatie en de netto risico's (na werking beheersmaatregelen) bepaald. De netto risico's moeten binnen de risicobereidheid vallen.

Uit de door Zevenwouden uitgevoerde risico analyse is gebleken dat de belangrijkste risico's (in aflopende volgorde) die Zevenwouden bedreigen de volgende zijn:

- Catastroferisico, Het risico op catastrofes en ander van buitenaf komend onheil met een grote impact (veelal opstalverzekeringen) van Zevenwouden.
- Risico van veranderde omgeving, het risico dat bedrijfsdoelstellingen niet worden gerealiseerd als gevolg van veranderingen in wet- en regelgeving, de mate van concurrentie en ondernemingsklimaat.
- Implementatie strategie risico, Het risico van niet-tijdige implementatie van de strategie.
- Marktrisico, het risico dat de onderneming een strategie voert die niet voldoende aansluit of inspeelt op ontwikkelingen in de markt waarin de onderneming opereert.
- Compliance risico, het risico op schade door het niet voldoen aan geldende wet- en regelgeving.

Tevens is belangrijk te onderkennen binnen welke tijdspanne bovenstaande risico's zich kunnen manifesteren en daarmee de interne solvabiliteitspositie van Zevenwouden (kunnen) bedreigen.

Type risico	Korte termijn (<1 jaar)	Middellange termijn (1-5 jaar)	Lange termijn (> 5 jaar)
Catastroferisico	X		
Risico van veranderde omgeving		X	
Implementatie strategie risico		X	
Marktrisico		X	
Compliance risico		X	

De verzekeringsportefeuille van Zevenwouden is kwetsbaar voor de impact van met name stormen doordat haar portefeuille grotendeels bestaat uit verzekerde onroerende objecten die bovendien specifieke concentraties kennen in Noord-Nederland. Het herverzekeringsprogramma van Zevenwouden mitigeert dit risico. Het eigen behoud binnen dit programma bedraagt in 2017 € 2 mln. waardoor er een significant restrisico resteert.

Het omgevingsrisico en marktrisico kent meerdere facetten en kan zich manifesteren in de vorm van beperkingen om premies te verhogen omdat de concurrentieverhoudingen deze ruimte niet bieden, concentratie van verzekeraars die Zevenwouden beperken in haar distributiestrategie of de organisatie ertoe dwingt om ingrijpende wijzigingen door te voeren. Bovendien is het bijhouden van de continue IT ontwikkeling voor Zevenwouden een uitdaging.

Het strategische risico dient in samenhang te worden gezien met de groeiambitie van Zevenwouden. Een niet-tijdige implementatie of onjuiste gekozen strategie kan ertoe leiden dat Zevenwouden haar groei-doelstellingen niet binnen haar middellange termijnplannen realiseert waardoor de technische resultaten onder druk komen te staan.

De compliance risico's hebben onder andere betrekking op het tijdig implementeren van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en het beheersen van Cybersecurity risico's.

Beschrijving van de risico's, beheersmaatregelen en gevoeligheden

Hieronder wordt zowel een overzicht gegeven van de risico's en beheersmaatregelen die zijn getroffen. Bij de belangrijkste risico's is tevens de gevoeligheid van de solvabiliteit gekwantificeerd voor een stress-scenario.

Verzekeringstechnische risico's

Algemeen

Het sluiten van schadeverzekeringen is de kernactiviteit van Zevenwouden, waarbij Zevenwouden zich specialiseert in brandverzekeringen. Een afgesloten verzekering die past binnen de door Zevenwouden gehanteerde acceptatienormen zou als zodanig geen onaanvaardbaar risico kunnen opleveren. Toch zullen in het kader van de verzekeringsactiviteiten verzekeringstechnische risico's zich anders kunnen ontwikkelen dan verwacht. Een verzekeraar staat bloot aan zowel mogelijke gebeurtenissen die plotsklaps kunnen optreden als aan mogelijke omstandigheden die tot geleidelijke erosie van de verdien capaciteit kunnen leiden. De verzekeringstechnische risico's die Zevenwouden loopt zijn inherent aan het uitoefenen van het verzekeringsbedrijf. Deze risico's kunnen zich manifesteren in de vorm van catastroferisico's, premierisico's en reserverisico's.

Catastroferisico's

Dit betreft de concentratie van verzekeringstechnische risico's in een bepaald geografisch gebied die als gevolg van één gebeurtenis gelijktijdig schade kunnen oplopen. De belangrijkste gebeurtenissen die onder de dekking vallen zijn schaden als gevolg van stormen, hagelbuien of andere van buiten komende onheilen. Schade ten gevolge van terrorisme is herverzekerd via de pool van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij Terrorismeschaden.

Gevoeligheden

De solvabiliteit van Zevenwouden is kwetsbaar voor (hevige) stormen. Zevenwouden heeft daarom een stress-scenario doorgerekend waarin de kwantitatieve impact op de solvabiliteit tot uiting wordt gebracht. Er wordt aangenomen dat er zich conform de standaard formule een stormscenario voltrekt met een kans van eens in de 200 jaar. Daarbij worden twee stormen als schok op de gehele brandportefeuille van Zevenwouden losgelaten. Het verloop in de solvabiliteit kan dan als volgt worden weergegeven:

Solvency ratio uitgangssituatie	177%
Storm 1	-22%
Storm 2	-21%
Solvency ratio na stress-scenario	134%

Uit bovenstaande opstelling blijkt dat Zevenwouden na een dergelijk scenario blijft voldoen aan haar interne solvabiliteitseis en dat elk afzonderlijk evenement binnen de bandbreedte van de risicobereidheid van Zevenwouden past.

Premie- of lopend jaarrisico

Het premie- of lopend jaarrisico betreft met name het risico dat de schadefrequentie en/of de grootte van de schade per geval nadelig afwijkt van de verwachting. Deze catastrofe en premierisico's worden beheerst doordat:

- Zevenwouden een acceptatiebeleid voert en acceptatienormen hanteert alvorens een schadeverzekering wordt afgegeven. De acceptatieregels zijn in een periode van vele jaren ontwikkeld en verfijnd.
- Onroerende goederen met een verhoogd risicoprofiel als onderdeel van het acceptatieproces worden geïnspecteerd door ervaren inspecteurs;
- Zevenwouden verzekerde risico's heeft herverzekerd voor zover zij de risicobereidheid (eigen behoud) te boven gaan.
- Zevenwouden een prudent herverzekeringsbeleid toepast dat is afgestemd op de risicobereidheid en financiële draagkracht van Zevenwouden.
- Zevenwouden gebruik maakt van een professionele herverzekeringsmakelaar die zorgdraagt voor een optimale plaatsing van het herverzekeringsprogramma op basis van gemodelleerde schadestatistieken.

Reserverisico

Het reserverisico is het risico dat Zevenwouden niet voldoende schadevoorzieningen heeft gevormd ter dekking van (verwachte) schaden. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- Zevenwouden een prudent schadereserveringsbeleid volgt waarbij op dossierniveau door ervaren schade behandelaren een voorziening wordt bepaald;
- Zevenwouden een aanvullende voorziening vormt voor schaden die nog niet (volledig) zijn gemeld maar zich reeds hebben voorgedaan.
- Zevenwouden haar uitloopresultaten periodiek beoordeelt en op basis daarvan op dossierniveau haar reserves bijstelt indien daar aanleiding toe is.

Strategisch risico

Dit is het risico dat Zevenwouden een strategie voert die niet voldoende aansluit op klantbehoeften of ontwikkelingen in de markt waarin de organisatie opereert. Het strategische risico omvat ook het risico van een niet-tijdige implementatie van de bedrijfsstrategie.

Omgevings- en reputatierisico

Wijzigingen in relevante wet- en regelgeving worden op de voet gevolgd door de Risk- en Compliance officer binnen Zevenwouden, waardoor Zevenwouden tijdig kan inspelen op wijzigingen binnen het wettelijke kader.

De concurrentie in de schadeverzekeringssector is al jaren hevig. Door een zorgvuldige totstandkoming van de strategie die nauw aansluit bij de marktbehoefte is Zevenwouden concurrerend binnen dit marktsegment.

Zevenwouden focust op homogeniteit binnen de risicoportefeuille, volgt schadetrends, inspecteert aangeboden risico's en investeert in efficiency voor proces- en productvoering. Hierdoor kan Zevenwouden de concurrentie het hoofd bieden. Reputatierisico's worden beheerst door zorgvuldige procesvoering en adequate informatieverstrekking. Daarnaast wordt (nieuw) personeel gescreend op integriteit en antecedenten (zie ook integriteitsrisico).

Prijrisico

Er bestaan drie vormen van prijrisico's: valutarisico, renterisico en marktrisico. Deze begrippen worden hierna verder toegelicht.

Valutarisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van valutawisselkoersen.

Renterisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van de rente.

Marktrisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van marktprijzen, veroorzaakt door factoren die uitsluitend gelden voor het individuele instrument of de emittent ervan, of door factoren die alle instrumenten die verhandeld worden in de markt beïnvloeden.

Algemene beheersing prijrisico

In algemene zin wordt het prijrisico beheerst door een prudent beleggingsbeleid te voeren. Binnen het beleggingsbeleid zijn restricties opgenomen ten aanzien van de toelaatbare positie die in een bepaalde beleggingscategorie mag worden ingenomen. Deze restricties zijn een verdeling van 85% vastrentende waarden en 15% zakelijke waarden. De maximale weging in zakelijke waarden is 20%. Het beheer van beleggingen is uitbesteed aan een professionele vermogensbeheerder, Oolders, Heijning & Voogelaar (OHV) te Amsterdam. Het beleggingsbeleid voorziet erin dat niet zelfstandig belegd mag worden in afgeleide financiële instrumenten (derivaten) of securities lending mag worden toegepast. Er worden geen nieuwe directe beleggingen gedaan in vastgoed en er worden geen nieuwe onderhandse leningen meer verstrekt. Voorts wordt er een buy & hold strategie gevolgd. Maandelijks worden de resultaten uit de beleggingen intern gevolgd en gerapporteerd aan het management. Opvallende waarde mutaties worden zoveel mogelijk verklaard. De Directie kan niet zelfstandig opereren zonder een positief advies van de beleggingscommissie die vier keer per jaar vergaderd.

Beheersing valutarisico

De portefeuille wordt alleen belegd in de Euro. Zevenwouden kan er ook voor kiezen valutaderivaten gebruiken om het valutarisico af te dekken. Op deze manier loopt Zevenwouden geen direct valutarisico.

Beheersing renterisico

Zevenwouden loopt een renterisico ten aanzien van haar beleggingen in vastrentende waarden. Dit omvat vooral de beleggingen in vastrentende beursgenoteerde obligaties en in mindere mate verstrekte onderhandse leningen. Zevenwouden beheert haar renterisico door de duratie van beleggingen te maximeren op vijf, zoals vastgesteld in het beleggingsbeleid. Hierdoor wordt de impact van wijzigingen van de markttrente op de herwaardering van deze beleggingen beperkt gehouden.

Gevoeligheid renterisico

Indien de beleggingen in vastrentende waarden met 30% in waarde dalen, dan daalt de solvabiliteit met ongeveer 39 procentpunten. Uit deze berekening blijkt dat Zevenwouden na een dergelijk scenario blijft voldoen aan haar interne solvabiliteitseis.

Beheersing marktrisico

Zevenwouden loopt marktrisico over haar beleggingen in aandelen. Zevenwouden beheert het marktrisico door haar beleggingen goed te spreiden over diverse vermogenstitels waardoor schommelingen van de prijs van individuele vermogenstitels elkaar beter compenseren. Daarnaast heeft Zevenwouden limieten gesteld ten aanzien van de maximale posities die zij wenst in te nemen met betrekking tot aandelen.

Gevoeligheid marktrisico

Indien de beleggingen in aandelen(fondsen) met 50% in waarde dalen, dan daalt de solvabiliteit met ongeveer 9 procentpunten. Uit deze berekening blijkt dat Zevenwouden na een dergelijk scenario blijft voldoen aan haar interne solvabiliteitseis.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Zevenwouden door gebrek aan liquide middelen niet in staat is om op korte termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Zevenwouden beheert het liquiditeitsrisico doordat:

- Zevenwouden een groot deel van haar middelen liquide aanhoudt onder andere op rekening-courant banken en spaarrekeningen. Op deze manier is in het geval van calamiteiten snel geld beschikbaar te maken;
- Voor geplande investeringen wordt impliciet liquiditeit vrijgehouden zodat externe financiering niet nodig is. Indien noodzakelijk worden er beleggingen liquide gemaakt.
- Met de herverzekeraars is contractueel de afspraak vastgelegd dat in het geval van potentiële liquiditeitsproblemen bij Zevenwouden door het uitkeren van een bedrag waarvoor een recht op herverzekeringsdekking bestaat, er een voorschot op de herverzekeringsclaim zal worden verstrekt.
- Zevenwouden voert een restrictief beleid ten aanzien van illiquide beleggingen zoals vastgoed.

Kasstroomrisico

Het kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair financieel instrument zullen fluctueren in omvang. De blootstelling van Zevenwouden aan kasstroomrisico is zeer beperkt en raakt uitsluitend de andere financiële beleggingen op de balans. Dit zijn aangehouden spaartegoeden waarover een variabele rente wordt vergoed. Deze rentevergoeding is van verwaarloosbare betekenis binnen het geheel van de beleggingsopbrengsten in de niet-technische rekening.

Zevenwouden accepteert het gelopen kasstroomrisico omdat deze een gevolg is van het liquide aanhouden van middelen. Het liquide aanhouden van middelen is nodig om het liquiditeitsrisico te mitigeren. Wel is het de intentie van Zevenwouden om een groter deel van de aangehouden spaartegoeden te beleggen in andere financiële instrumenten.

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico dat de tegenpartij van een financieel instrument niet aan haar verplichting zal voldoen, waardoor Zevenwouden een financieel verlies te verwerken krijgt. Dit risico heeft voornamelijk betrekking op beleggingen in obligaties en aandelen, verstrekte (hypothecaire) leningen, aangehouden tegoeden bij banken en vorderingen uit herverzekeringen. Het kredietrisico wordt beheerst doordat:

- Zevenwouden hoofdzakelijk belegt in obligaties die een kredietwaardige rating hebben.
- Zevenwouden herverzekerde risico's spreidt over een panel aan herverzekeraars die allemaal een minimale (S&P) rating van A- als ondergrens moeten hebben.
- Zevenwouden bij onderhandse leningen aan partijen die niet over een rating beschikken aanvullende zekerheden verkrijgt door o.a. het vestigen van een hypotheek op het onderpand of door het vestigen van pandrecht of andere zekerheden.
- Zevenwouden rekening-courant banken aanhoudt bij verschillende Nederlandse bankinstellingen met een kredietwaardige status zodat zij de mogelijkheid heeft overtollige liquiditeit te spreiden over meerdere bankinstellingen.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico dat bedrijfsprocessen niet ongestoord of niet effectief kunnen verlopen als gevolg van handelen of nalaten van medewerkers van Zevenwouden of van derden, dan wel door toevallige gebeurtenissen of omstandigheden. Zevenwouden beheerst dit risico door:

- Interne controle op de operationele processen vanuit de 1^e, 2^e en 3^e lijn.
- Capaciteitsplanning door organisatorische en personele inrichting in evenwicht te brengen tot de bedrijfsdoelstellingen.
- Sturing op permanente educatie van Directie, Commissarissen en op peil houden van vakbekwaamheid bij de medewerkers door het stimuleren van het volgen van opleiding en het organiseren van workshops op gebied van schade, technische inspectie, acceptatie en Solvency II.
- Risico-gebaseerde audits op operationele processen als onderdeel van het auditprogramma.

IT risico

Het IT-risico betreft het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende zijn beveiligd. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- De IT infrastructuur is uitbesteed aan een hosting partner die over datacenters beschikt met uitgebreide continuïteits- en beveiligingsfaciliteiten op het gebied van back-up en alternatieve stroomvoorzieningen.
- De hosting partner is ISAE-3402 gecertificeerd.
- Toegang voor medewerkers tot de digitale werkomgeving is beveiligd middels persoonlijke login-ID met wachtwoord met daarbij een frequente wijzigingscyclus.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de aan derden uitbestede werkzaamheden evenals de door derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel, de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de bedrijfsvoering van Zevenwouden verstoren of bedreigen. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- Zevenwouden een uitbestedingsbeleid heeft geformuleerd waaraan de belangrijkste uitbestede diensten en/of processen worden getoetst.
- Met gevolmachtigde agenten (uitgaande volmachten) afspraken zijn overeengekomen en vastgelegd in volmacht overeenkomsten (VSV) die voldoen aan NVGA-richtlijnen.
- Naleving van gemaakte volmacht afspraken worden getoetst met behulp van audits, controleverklaringen van de Accountants, werkprogramma risicobeheersing volmachten, en cijferanalyses.
- Met belangrijke uitbestedingspartners Service Level Afspraken zijn overeengekomen en/of ISAE-3402 rapportages worden opgevraagd.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van Zevenwouden wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van haar organisatie, veroorzaakt door haar medewerkers dan wel de leiding in het licht van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door Zevenwouden opgestelde normen. Zevenwouden beheerst dit risico door:

- Het afleggen van een Moreel ethische verklaring door Directie en Commissarissen.
- Het afleggen van de eed of belofte door alle medewerkers.
- Pre-employment screening wordt toegepast bij indiensttreding.
- Geheimhoudingsbepalingen worden gehanteerd in arbeidsovereenkomsten.
- Diverse gedragscodes zijn ingevoerd op het gebied van integriteit en opgepaste gedragingen.

De mogelijkheid tot interne fraude wordt gemitigeerd door toepassing van functiescheidingen in de processen en interne controlemaatregelen.

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde winst- en verliesrekening

19. Uitloopresultaten voorziening bruto schaden (in duizenden euro's)

Boekjaar	2017		2016		2017		2016	
	Brand		Aansprakelijkheid		Overig		Totaal	
Branche								
<i>Schadejaar</i>								
-1	-82	-371	112	-143	-27	-78	3	-592
-2	23	-20	-3	51	-12	10	8	41
-3	-17	-99	-1	76	13	-9	-5	-32
<i>Ouder</i>	-17	-1.409	380	-	129	1	492	-1.408
Uitloopresultaat	-93	-1.899	488	-16	103	-76	498	-1.991
Schadelast verslagjaar	6.277	5.190	677	705	243	481	7.197	6.376
Bruto schade	6.184	3.291	1.165	689	346	405	7.695	4.385

19. Uitloopresultaten voorziening schaden na herverzekering (in duizenden euro's)

Boekjaar	2017		2016		2017		2016	
	Brand		Aansprakelijkheid		Overig		Totaal	
Branche								
<i>Schadejaar</i>								
-1	-128	-23	112	-143	16	-75	0	-241
-2	16	-21	-3	51	-12	10	1	40
-3	-17	-67	-1	76	13	-10	-5	-1
<i>Ouder</i>	-65	-89	299	-30	38	28	272	-91
Uitloopresultaat	-194	-200	407	-46	55	-47	268	-293
Schadelast verslagjaar	5.946	5.190	677	705	207	439	6.830	6.334
Schade eigen rekening	5.752	4.990	1.084	659	262	392	7.098	6.041

Het negatieve uitloopresultaat in boekjaar 2017 komt hoofdzakelijk voor rekening van de branche aansprakelijkheid. Voor oudere schadejaren zijn een aantal letselschaden afgewikkeld waarbij de totale schadelast is verhoogd. Een deel van deze schade komt ten laste van de herverzekeraar.

20. Bedrijfskosten

Acquisitiekosten		2017	2016
<i>Acquisitiekosten</i>	Doorlopende provisie	3.560.643	3.444.443
	Tekencommissie	383.020	526.153
		3.943.663	3.970.596
<i>Wijziging overlopende acquisitiekosten</i>	Doorlopende provisie	-888	108.729
	Tekencommissie	-5.383	51.080
		-6.271	159.809
Beheer- en personeelskosten en afschrijving		2017	2016
Personeelskosten		3.042.164	2.880.707
Afschrijving materiële vaste activa		45.386	46.258
Overige bedrijfskosten		1.943.204	1.532.996
Toegerekend aan opbrengsten bemiddeling		-	-34.036
		5.030.754	4.425.925

De maatschappij heeft een kantoorgebouw zowel in gebruik als in eigendom. Hiervoor wordt een interne huurlast ter grootte van circa € 116.100 per jaar aan de technische rekening toegerekend. De huurlast is inbegrepen onder de overige bedrijfskosten.

<i>Specificatie personeelskosten</i>	2017	2016
Salarissen	1.638.941	1.613.846
Sociale lasten	237.967	237.085
Pensioenkosten	249.414	332.747
Overige personeelskosten	915.842	697.029
	3.042.164	2.880.707

De pensioenkosten bestaan in beide verslagjaren uit de met de pensioenuitvoerder overeengekomen premie. In verslagjaar 2016 is aanvullend een dotatie ter grootte van € 150.000 aan de pensioenvoorziening onder de pensioenkosten opgenomen.

Werknemers

Zevenwouden en haar groepsmaatschappijen hadden gedurende het boekjaar gemiddeld, berekend op fulltime-basis, 28 werknemers in dienst (2016: 28).

21. Resultaat technische rekening

Het technische resultaat is toe te rekenen aan een aantal branchegroepen. Het technische resultaat van de belangrijkste groepen is als volgt (in duizenden euro's):

<i>Technische rekening</i>	Brand	Aansprakelijkheid	Overig	Totaal
Verdiende premies eigen rekening	12.104	955	383	13.442
Van niet-technische rekening toegerekende opbrengsten uit beleggingen	341	25	18	384
Schaden eigen rekening	-5.752	-1.084	-262	-7.098
Totaal bedrijfskosten	-7.814	-642	-400	-8.856
Resultaat technische rekening	-1.121	- 746	- 261	-2.128
Herverzekeringssaldo	1.373	10	211	1.594

De beleggingsopbrengsten en bedrijfskosten zijn aan de branches toegerekend naar rato van de geboekte bruto premies eigen rekening. Voor meer dan 95% hebben de bruto premies betrekking op verzekeringen van in Nederland gelegen objecten of risicoverzekeringen van Nederlandse ingezetenen.

Niet-technische rekening

22. Opbrengt uit overige beleggingen

	2017	2016
Leningen	48.424	57.240
Obligaties	15.668	31.239
Hypotheken	6.534	10.554
Aandelenfondsen	407	-
Diversen	81	2.191
Banken	-124	10.058
	70.990	111.282

Dividend en renteopbrengsten worden direct herbelegd binnen de aanwezige fondsen.

23. Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

	2017	2016
<i>Ongerealiseerde winst op beleggingen</i>		
Aandelenfondsen	39.039	177.829
Obligaties	4.793	-
Obligatiefondsen	-	362.461
Onroerend goed	-	147.981
	43.832	688.271
<i>Ongerealiseerd verlies op beleggingen</i>		
Obligaties	59.152	-
Aandelenfondsen	8.296	-
Onroerend goed	-	-
	67.448	-

24. Gerealiseerd resultaat beleggingen	2017	2016
<i>Gerealiseerde winst op beleggingen</i>		
Aandelenfondsen	330.503	-
Obligatiefondsen	39.517	-
Obligaties	1.665	-
Onroerend goed	-	493
	371.685	493
<i>Gerealiseerd verlies op beleggingen</i>		
Obligatiefondsen	46.569	-
Onroerend goed	-	10.346
	46.569	10.346

25. Toerekening uit opbrengst beleggingen aan technische rekening

Een deel van de opbrengst uit beleggingen in de niet-technische rekening wordt toegerekend aan de technische rekening. Deze wordt berekend op basis van het deel van het eigen vermogen dat binnen Zevenwouden als noodzakelijk aanwezige solvabiliteit is bepaald.

26. Overige niet technisch baten

De overige niet-technische baten betreffen inkomsten vanuit bemiddelingsactiviteiten.

27. Beheer- en personeelskosten overig niet-technisch resultaat	2017	2016
Kosten bemiddelingsactiviteiten deelnemingen	19.765	34.036
	19.765	34.036

28. Belastingen	2017	2016
<i>Mutaties belastinglatentie voor compensabele verliezen</i>		
Herwaardering toekomstige winsten	53.443	53.886
<i>Mutatie latente vennootschapsbelasting u.h.v. tijdelijke verschillen:</i>		
Overige mutaties	-10.957	-117.663
Totale vennootschapsbelasting	42.486	-63.777

De nominale belastingdruk bedraagt 25 % (2016: 25%), de effectieve belastingdruk bedraagt 3% door het effect van de (her)waardering van de latentie uit hoofde van verliescompensatie.

Enkelvoudige balans per 31 december (na bestemming resultaat)

ACTIVA		2017	2016
Beleggingen			
<i>Terreinen en gebouwen:</i>			
Voor eigen gebruik	1.	1.100.000	1.100.000
Overige terreinen en gebouwen		216.500	216.500
		1.316.500	1.316.500
<i>Beleggingen in groepsmaatschappijen</i>			
	2.	-	-
<i>Overige financiële beleggingen:</i>			
Aandelenfondsen	3.	1.866.186	2.315.570
Obligaties / Obligatiefondsen	4.	10.265.383	9.562.255
Vorderingen uit hypothecaire leningen	5.	219.385	292.306
Vorderingen uit andere leningen	6.	1.087.500	1.300.182
		13.438.454	13.470.313
		14.754.954	14.786.813
Vorderingen			
<i>Vorderingen uit directie verzekering op:</i>			
Intermediairs	7.	206.478	197.294
Vordering op groepsmaatschappij		1.031.654	3.547.978
Vorderingen uit herverzekering		329.642	683.305
Overige vorderingen		6.673	8.207
Belastingen	8.	626.686	664.686
		2.201.133	5.101.470
Overige activa			
Materiële vaste activa	9.	32.576	77.962
Liquide middelen	10.	5.242.690	2.964.936
		5.275.266	3.042.898
Overlopende activa			
Lopende rente en huur		41.643	3.639
Overlopende acquisitiekosten	11.	818.443	812.172
Overige overlopende activa		56.230	63.993
		916.316	879.804
Totaal Activa		23.147.669	23.810.985

PASSIVA		2017		2016	
Eigen vermogen	12.				
Herwaarderingsreserve		114.145		114.145	
Overige reserves		13.307.937	13.422.082	<u>14.893.117</u>	15.007.261
Technische voorzieningen	13.				
<i>Voor niet-verdiende premies:</i>					
Bruto		2.190.747		2.353.918	
Herverzekeringsdeel		-19.293		<u>-25.540</u>	
		2.171.454		<u>2.328.378</u>	
<i>Voor te betalen schade:</i>					
Bruto		6.536.093		5.082.470	
Herverzekeringsdeel		-1.487.251		<u>-1.229.503</u>	
		5.048.842	7.220.296	<u>3.852.967</u>	6.181.345
Voorzieningen					
Belastingen	14.	246.727		327.212	
Pensioenen	15.	-		150.000	
Overige	16.	1.203.959	1.450.686	<u>1.184.564</u>	1.661.776
Schulden					
<i>Schulden uit directe verzekeringen:</i>					
Intermediairs		203.283		301.963	
Schulden uit herverzekering		256.389		193.734	
Verzekeringsmaatschappijen		-		3.552	
Belastingen en sociale lasten	17.	64.090		64.282	
Overige schulden	18.	474.898	998.660	<u>362.822</u>	926.353
Overlopende passiva	19.		55.945		34.250
Totaal Passiva			23.147.669	<u>23.810.985</u>	

Enkelvoudige winst- en verliesrekening

	2017		2016	
Technische rekening schadeverzekering				
Verdiende premies eigen rekening				
Bruto premies	15.581.015		15.398.109	
Herverzekeringspremies	-2.295.564		-2.026.129	
	<u>13.285.451</u>		<u>13.371.980</u>	
Wijziging technische voorzieningen:				
Niet-verdiende premies				
Bruto	163.171		289.552	
Aandeel herverzekeraars	-6.247		3.308	
	<u>156.924</u>	13.442.375	<u>292.860</u>	13.664.840
Van niet-technische rekening toegerekende opbrengst uit beleggingen		384.000		124.100
Schaden eigen rekening	20.			
Bruto schaden	6.241.176		7.676.180	
Aandeel herverzekeraars	-339.328		-775.460	
	<u>5.901.848</u>		<u>6.900.720</u>	
Wijziging voorziening te betalen schaden:				
Bruto	1.453.623		-3.291.585	
Aandeel herverzekeraars	-257.748		2.431.762	
	<u>1.195.875</u>	-7.097.723	<u>-859.823</u>	-6.040.897
Wijziging overige technische voorzieningen		<u>6.728.652</u>		<u>7.748.043</u>
Bedrijfskosten	21.			
Acquisitiekosten	5.488.245		5.371.091	
Wijziging overlopende acquisitiekosten	-6.271		159.809	
	<u>5.481.974</u>		<u>5.530.900</u>	
Beheer- en personeelskosten en afschrijving bedrijfsmiddelen	2.213.754		1.895.925	
Commissie- en winstdelingen ontvangen van herverzekeraar	-111.122	-7.584.606	-109.223	-7.317.602
Resultaat technische rekening				
Schadeverzekering	22.	<u>-855.954</u>	<u>430.441</u>	

2017

2016

Niet -technische rekening**Resultaat technische rekening****-855.954**

430.441

Schadeverzekering**Opbrengst uit beleggingen**

Opbrengsten uit deelnemingen

-863.417

-755.744

Opbrengsten uit andere beleggingen

Terreinen en gebouwen

117.633

106.476

Overige beleggingen

23.

71.173

106.695

Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

24.

43.832

688.271

Gerealiseerde winst op beleggingen

25.

371.685**-259.094**

493

146.191

Beleggingslasten

Beheerkosten en rentelasten

-14.600

-19.850

Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

24.

-67.448

-

Gerealiseerde verlies op beleggingen

25.

-46.569**-128.617**

-10.346

-30.196

Aan technische rekening toegerekende opbrengst uit beleggingen

26.

-384.000

-124.100

-1.627.665

422.336

Overige niet-technisch resultaat

Overige niet-technische baten

-

-

Beheer- en personeelskosten

-

-

-

Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen**-1.627.665**

422.336

Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

27.

42.486

-63.777

Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen**-1.585.179**

358.559

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en overeenkomstig de bepalingen zoals opgenomen in het Burgerlijk Wetboek 2 Titel 9 afdeling 14 en de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 605 Verzekeringsmaatschappijen.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle financiële informatie is weergegeven in hele euro's tenzij anders toegelicht.

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op de onderscheiden activa en passiva en de resultaten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, voor zover hierna niet anders vermeld.

Stelselwijziging

Toerekening kosten aan deelneming

Vanuit Zevenwouden worden kosten toegerekend aan haar deelneming Noorderlinge B.V. Voorgaande jaren werd de hoogte van de toerekening bepaald op basis van de verdiende tekencommissie door Noorderlinge B.V. Vanaf 2017 wordt de toerekening bepaald op basis van de activity-based-costing-methode. Met deze methode ontstaat er een zuiverder beeld van de kostendruk in zowel Zevenwouden als in Noorderlinge B.V. De vergelijkende cijfers zijn aangepast: de wijziging heeft enerzijds geleid tot een stijging van het technisch resultaat van 2016 en anderzijds een daling van het resultaat deelnemingen van € 769.636, waardoor het totale financiële resultaat van Zevenwouden gelijk blijft. De stelselwijziging heeft geen effect op het financieel resultaat en eigen vermogen van Zevenwouden.

Beleggingen in groepsmaatschappijen

Deelnemingen met invloed van betekenis

Deelnemingen waarin de maatschappij invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid worden tegen de vermogensmutatiemethode gewaardeerd. Overeenkomstig deze methode, worden de deelnemingen in de balans opgenomen tegen het aandeel van de vennootschap in de nettovermogenswaarde vermeerderd met haar aandeel in de resultaten van de deelnemingen vanaf het moment van verwerving, bepaald volgens de grondslagen zoals vermeld in deze jaarrekening. In de winst- en verliesrekening wordt het aandeel van de vennootschap in het resultaat van de deelnemingen opgenomen. Indien en voor zover de vennootschap niet zonder beperking uitkering van de positieve resultaten aan haar kan bewerkstelligen, worden de resultaten in een wettelijke reserve opgenomen. Haar aandeel in de rechtstreekse vermogensvermeerderingen en –verminderingen van de deelnemingen wordt ook in de wettelijke reserve opgenomen.

De balanswaarde wordt eveneens aangepast voor rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen van de onderneming waarin wordt deelgenomen. Deze aanpassing van de balanswaarde komt ten laste of ten gunste van het eigen vermogen. Indien de waardering van een deelneming volgens deze methode negatief is geworden, wordt de deelneming op nihil gewaardeerd. Voor zover de deelnemende rechtspersoon het voornemen heeft deze deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening onder de passiva opgenomen ter grootte van de uit deze hoofde mogelijkerwijs te verwachten nadelen.

Herwaarderingsreserve

Waardevermeerderingen van activa die worden gewaardeerd tegen actuele waarde worden opgenomen in de herwaarderingsreserve. Uitzondering hierop vormen financiële instrumenten en andere beleggingen die worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Waardevermeerderingen van die activa worden onmiddellijk in het resultaat verwerkt. Daarnaast wordt voor die activa een herwaarderingsreserve gevormd ten laste van de overige reserves als geen sprake is van frequente marktnoteringen.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Er worden kosten vanuit de technische rekening toegerekend aan de volmacht activiteiten welke onder overige niet-technische baten worden gepresenteerd. De toerekening van de kosten van Noorderlinge B.V. wordt bepaald op basis van de activity-based-costing-methode.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

Beleggingen

1. Verloop beleggingen 2017

(in duizenden euro's)

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Aandelenfondsen	Obligatiefondsen	Obligaties	Vorderingen uit hypothecaire leningen	Vorderingen uit andere leningen	Totaal
<i>Verloop:</i>								
Boekwaarde 1 januari	1.100	217	2.316	9.562	-	292	1.300	14.787
Aankopen/verstrekkingen			1.835		10.533			12.368
Waardevermeerdering			39		4			43
Totaal vermeerderingen	-	-	1.874	-	10.537	-	-	12.411
Verkopen/aflossingen			2.316	9.562	213	73	212	12.376
Waardevermindering			8		59			67
Totaal verminderingen	-	-	2.324	9.562	272	73	212	12.443
Boekwaarde 31 december	1.100	217	1.866	-	10.265	219	1.088	14.755
Verkrijgingsprijs	1.709	58	1.835		10.320			
Level analyse								
Genoteerde marktprijzen			1.866		10.265			12.131
Onafhankelijke taxaties	1.100							1.100
Netto-contante waarde berekening								-
Overige methode		217				219	1.088	1.524
Totaal	1.100	217	1.866	-	10.265	219	1.088	14.755

Het bedrag overige terreinen en gebouwen bevat € 159.000 aan herwaarderingen. De reële waarden van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik is gebaseerd op een waardering door een onafhankelijke en ter zake kundige taxateur. De reële waarde van overige terreinen en gebouwen is afgeleid van de beschikbare WOZ-waarderingen.

**1. Verloop
beleggingen 2016**
(in duizenden euro's)

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Aandelenfondsen	Obligatiefondsen	Vorderingen uit hypothecaire leningen	Vorderingen uit andere leningen	Totaal
<i>Verloop:</i>							
Boekwaarde 1 januari	952	781	2.138	9.184	465	1.502	15.022
Aankopen/verstrekkingen				27			27
Waardevermeerdering	148		178	362			688
Totaal vermeerderingen	148	-	178	389	-	-	715
Verkopen/aflossingen		564		11	173	202	950
Waardevermindering							
Gerealiseerd verlies							
Totaal verminderingen	-	564	-	11	173	202	950
Boekwaarde 31 december	1.100	217	2.316	9.562	292	1.300	14.787
Verkrijgingsprijs	1.709	58	2.299	9.213			
Level analyse							
Genoteerde marktprijzen			2.316	9.562			11.878
Onafhankelijke taxaties	1.100						1.100
Netto-contante waarde berekening							-
Overige methode		217			292	1.300	1.809
Totaal	1.100	217	2.316	9.562	292	1.300	14.787

Het bedrag overige terreinen en gebouwen bevat € 159.000 aan herwaarderingen. De reële waarden van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik is gebaseerd op een waardering door een onafhankelijke en ter zake kundige taxateur. De reële waarde van overige terreinen en gebouwen is afgeleid van de beschikbare WOZ-waarderingen.

2. Beleggingen in groepsmaatschappijen

	2017	2016
Leningen langlopend karakter (1)	357.665	357.665
Rekening-courantverhoudingen langlopende karakter	937.331	918.723
Voorziening deelneming (2)	-2.444.506	-2.350.724
Opname onder overige voorzieningen (3)	1.149.510	1.074.336
	-	-

De looptijd van de leningen is 10 jaar of langer en het rentepercentage bedraagt tussen 4-6%. De rekening-courant muteert gedurende het boekjaar. Er is voor de overige leningen en de rekening-courant-verhouding geen vast aflossingsschema.

(1) <i>Leningen langlopend karakter</i>	2017	2016
Leon Holding B.V.	221.990	221.990
HJG Adviesgroep B.V.	135.675	135.675
Saldo 31 december	357.665	357.665

(2) <i>Verloop deelneming Leon Holding B.V.</i>	2017	2016
Saldo 1 januari	-2.350.724	-1.594.980
Af: stelselwijziging toerekening kosten	769.636	
Saldo 1 januari	-1.581.088	
Af: resultaat	-863.418	13.892
Af: stelselwijziging toerekening kosten		-769.636
Saldo 31 december	-2.444.506	-2.350.724

De negatieve waarde van de deelneming is als voorziening in mindering gebracht op de aan groepsmaatschappijen verstrekte financieringen. Er zijn geen garanties afgegeven.

(3) Zevenwouden te Heerenveen, staat aan het hoofd van de groep en heeft de volgende kapitaalbelangen

Statutaire naam	Statutaire vestiging	Aandeel	
Leon Holding B.V.	Leeuwarden	100%	
HJG Adviesgroep B.V.	Bolsward	100%	dochter Leon Holding B.V.
HJG Verzekeringen B.V.	Bolsward	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.
Noorderlinge B.V.	Leeuwarden	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.

Als de negatieve waarde van de deelneming de nominale waarde van de verstrekte financieringen overstijgt wordt voor het meerdere een voorziening deelnemingen getroffen onder de overige voorzieningen.

Overige financiële beleggingen

3. Aandelenfondsen	2017	2016
<i>Geografische spreiding:</i>		
Europa	958.727	701.059
Noord Amerika	477.845	1.258.311
Azië	409.578	281.830
Overig	20.036	74.370
Boekwaarde 31 december	1.866.186	2.315.570

Verkrijgingsprijs aandelenfondsen € 1.835.442 (2016: € 2.299.005)

4. Obligaties / Obligatiefondsen		2017	2016
<i>Per categorie</i>	Bedrijven	5.979.073	1.672.459
	Overheden	4.286.310	7.889.796
		10.265.383	9.562.255
<i>Rating</i>	AAA	1.689.348	4.773.265
	AA	3.001.085	3.299.422
	A	2.203.441	607.451
	BBB	2.799.058	882.117
	NR	572.451	-
	10.265.383	9.562.255	

Verkrijgingsprijs obligatiefondsen € 10.319.743 (2016: € 9.213.048)

5. Hypothecaire leningen

De hypothecaire leningen zijn verstrekt aan (ex-)personeelsleden. Het verleende kortingspercentage bedraagt gemiddeld 0,83%. De ontvangen zekerheden voor de hypothecaire vorderingen bedragen € 233.000 (2016: € 425.000).

6. Andere leningen

In 2015 is een lening verstrekt aan de koper van de assurantieportefeuille van HJG Verzekeringen B.V. ter grootte van € 1.450.000 met een looptijd van 8 jaar tegen een rentepercentage van 4%. Als zekerheid voor de nakoming van de verplichtingen heeft Zevenwouden een eerste pandrecht op de assurantieportefeuille van de koper. Het saldo ultimo 2017 bedraagt € 1.087.500 (2016: € 1.268.750). Daarnaast liep er een lening aan een Intermediair. Deze is in 2017 volledig afgelost.

7. Vorderingen

Vorderingen op Intermediairs

Op vordering op Intermediairs is geen voorziening voor het risico van oninbaarheid in mindering gebracht (2016: 0).

Vorderingen uit herverzekering

Op vordering uit herverzekering is geen voorziening voor het risico van oninbaarheid in mindering gebracht (2016: 0).

Overige vorderingen	2017	2016
Te vorderen schadeloosstelling	411.923	411.923
Voorziening te vorderen schadeloosstelling	-411.923	-411.923
Overig	6.673	8.207
	6.673	8.207

De te vorderen schadeloosstelling heeft betrekking op de onregelmatigheden rondom de Directievoorzitter en de looptijd van deze vordering bedraagt meer dan een jaar.

8. Belastingen	2017	2016
Belastinglatentie compensabele verliezen (1)	622.000	660.000
Dividendbelasting	4.686	4.686
	626.686	664.686

(1) Verloop belastinglatentie compensabele verliezen	2017	2016
Balans 1 januari	660.000	655.000
Realisatie	-91.443	-48.886
Herwaardering	53.443	53.886
Balans 31 december	622.000	660.000

Per ultimo boekjaar bedragen de compensabele verliezen van de fiscale eenheid Zevenwouden € 5 mln. De compensabele verliezen zijn gewaardeerd in de belastinglatentie compensabele verliezen. Bij de berekening ervan is uitgegaan van de verwachte winsten voor belasting uit de meerjarenprognose 2018-2022. Bij de waardering van de latentie zijn de winsten gewaardeerd met een risico-voet van 4%. Als gevolg van de gehanteerde risico-voet bedraagt de voorwaartse verliescompensatie die niet tot waardering is gebracht € 2,2 mln. (2016: 0,6 mln.). De verwachte looptijd bedraagt meer dan één jaar. Van deze vordering is € 0 (2016: 0) naar verwachting verrekenbaar binnen 1 jaar. De compensabele (voorvoegings)verliezen van HJG Verzekeringen B.V. bedragen € 0,5 mln. en zijn niet gewaardeerd in de belastinglatentie.

Overige activa

9. Materiële vaste activa 2017

Verloop:

	Hardware	Kantoormachines en -inventaris	Totaal
Boekwaarde 1 januari	33.097	44.865	77.962
Aanschaffingen	-	-	-
Afschrijvingen	-20.090	-25.296	-45.386
Verkoop/Desinvestering	-	-	-
Waardevermindering	-	-	-
Boekwaarde 31 december	13.007	19.569	32.576
<i>Afschrijvingspercentage</i>	<i>20%</i>	<i>20%</i>	
Cumulatieve afschrijving	111.603	222.361	

9. Materiële vaste activa 2016

Verloop:

	Hardware	Kantoor­machines en -inventaris	Totaal
Boekwaarde 1 januari	42.412	71.425	113.837
Aanschaffingen	10.383	-	10.383
Afschrijvingen	-19.698	-26.560	-46.258
Boekwaarde 31 december	33.097	44.865	77.962
Afschrijvingspercentage	20%	20%	
Cumulatieve afschrijving	113.112	197.065	

10. Liquide middelen

	2017	2016
Rekening-courant banken	2.337.257	262.763
Spaartegoeden banken	2.905.081	2.701.405
Kas	352	768
	5.242.690	2.964.936

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking van de maatschappij. Over de aangehouden spaartegoeden wordt een variabele spaarrente vergoed.

11. Overlopende acquisitiekosten

	2017	2016
Stand per 1 januari	812.712	971.981
Afschrijving	-812.712	-971.981
Toevoeging	818.443	812.172
Stand per 31 december	818.443	812.172

12. Eigen vermogen

Herwaarderingsreserve

	2017	2016
Balans per 1 januari	114.145	114.145
Af: gerealiseerde herwaardering onroerend goed	-	-
Balans per 31 december	114.145	114.145

Overige reserves

	2017	2016
Balans per 1 januari	14.893.118	14.534.559
Bij/af: resultaat boekjaar	-1.585.180	358.559
Balans per 31 december	13.307.938	14.893.118

Aan de Algemene Vergadering van Afgevaardigden wordt voorgesteld het resultaat na belastingen ter grootte van - € 1.585.180 over het huidige verslagjaar volledig te onttrekken aan de overige reserves. Het bestemmingsvoorstel is vooruitlopende op de vaststelling van de jaarrekening reeds onttrokken aan de overige reserves.

Solvabiliteit	2017	2016
Aanwezige solvabiliteit / Own Funds	13.228.000	13.637.000
Vereiste solvabiliteit / solvabiliteitskapitaalsvereiste	7.488.000	7.743.000
Solvabiliteitspositie	177%	176%

De solvabiliteit is weergegeven op basis van de uitgangspunten die gelden onder het regime van Solvency II.

Verschil tussen het eigen vermogen in de jaarrekening en de aanwezige solvabiliteit (x € 1.000)	2017	2016
Eigen vermogen in de jaarrekening	13.422	15.007
Verzekeringsverplichtingen	1.900	1.091
Voorziening herverzekeringen	-1.415	-1.131
Pensioenverplichtingen	0	-898
Overlopende acquisitiekosten	-818	-812
Overige	139	380
Aanwezige solvabiliteit / Own Funds	13.228	13.637

Het eigen vermogen is met € 1.585.000 gedaald door het negatief financieel resultaat over het jaar 2017. De verzekeringsverplichting is gestegen met € 809.000 en kan samen worden beoordeeld met de voorziening herverzekering die met € 284.000 is gedaald. Deze totale verbetering komt vooral door de verbeterde combined ratio. Deze combined ratio is veranderd door een andere kosten verdeling tussen Noorderlinge en Zevenwouden gebaseerd op Activity Based Costing. Bovendien heeft de premie verhoging van januari 2018 ook een positieve invloed op de verbeterde combined ratio. De pensioenverplichting is naar aanleiding van een andere interpretatie van de onvoorwaardelijke indexatie ter waarde van € 898.000 vrijgevallen.

De vereiste solvabiliteit ofwel het solvabiliteitskapitaalsvereiste ("SKV") per ultimo verslagjaar is onder te verdelen naar de volgende belangrijkste componenten:

Kapitaalsbeslag per risicogroep (x € 1.000)	2017	2016
SKV Schaderisico's	6.000	6.101
SKV Marktrisico's	1.701	1.780
SKV Tegenpartijrisico	687	890
SKV Zorgrisico	30	42
SKV Operationeel risico	472	471
Diversificatie-effect	-1.402	-1.541
Vereiste solvabiliteit totaal	7.488	7.743

Uit de opbouw van het kapitaalsbeslag valt af te leiden dat Zevenwouden in het berekende kapitaalsbeslag het meest gevoelig is voor het schaderisico. Voor onderbouwing van het schaderisico zie volgende tabel. In de SKV voor marktrisico zijn de belangrijkste risico's het aandelenrisico, concentratierisico en renterisico.

Het SKV schaderisico is opgebouwd uit de volgende componenten:

Type schaderisico's (x € 1.000)	2017	2016
SKV catastroferisico	4.020	4.503
SKV premie- en reserverisico	3.562	3.141
SKV royement	12	5
Diversificatie-effect	-1.594	-1.548
SKV schaderisico	6.000	6.101

De SKV catastroferisico is verbeterd door verlaging van het eigen behoud Catastrofe van € 2 mln. naar € 1,5 mln. De SKV premie- en reserverisico stijgt door de stijging van de omzet waardoor extra reserve moet worden aangehouden.

Door de risico's die tijdens de uitoefening van de bedrijfsactiviteiten kunnen ontstaan tijdig vast te stellen, te analyseren, te meten, te beheersen en te controleren, wil de Directie van Zevenwouden minimaal 125% van de SCR aanhouden als interne solvabiliteitseis. Geen enkel reëel evenement mag de solvabiliteit met meer dan 25% schaden. Het doorlopen van de risicobeheercyclus, waarvan de Own Risk Solvency Assessment ("ORSA") deel uitmaakt, levert waardevolle nieuwe inzichten op. Deze inzichten kunnen worden gebruikt om de risicobereidheid en –profiel bij te stellen. Door middel van de doorrekening van diverse stress-scenario's in de ORSA wordt de passendheid van deze interne solvabiliteitseis getoetst. Uit deze doorrekeningen is gebleken dat deze eis passend is voor Zevenwouden waarbij voldoende veiligheidsmarge in acht wordt genomen ten opzichte van de wettelijke ondergrens van 100%.

13. Technische voorziening

Voorziening voor niet-verdiende premies

Een deel van de premietermijnen is niet gelijk aan het boekjaar. Vooruitontvangen premies worden op de balans onder dit hoofd gepassiveerd. De premies herverzekeraar betreft het aandeel van de herverzekeraar in de vooruit ontvangen premies. De voorziening heeft een kortlopend karakter.

Uitkomst toereikendheidstoets premievoorziening

Per ultimo boekjaar 2016 is een actuariële kwantitatieve toereikendheidstoets uitgevoerd op de premievoorziening. De uitkomst van de toets heeft ertoe geleid dat een voorziening voor niet-toereikende premie is gevormd. De voorziening niet-toereikende premies maakt in de balans deel uit van de gepresenteerde voorziening voor niet-verdiende premies. In 2017 is uit de actuariële kwantitatieve toereikendheidstoets gebleken dat er geen voorziening voor niet-toereikende premie nodig is

Voorziening niet-verdiende premies	2017	2016
Balans 1 januari	2.353.918	2.643.470
Onttrekkingen	-2.200.636	-2.643.470
Dotaties	2.190.747	2.200.636
Onttrekking / Dotatie voorziening niet-toereikende premie	-153.282	153.282
Balans 31 december	2.190.747	2.353.918

Voorziening voor te betalen schaden

Verloop (in duizenden euro's):

	Bruto		Herverzekeringsdeel		Eigen rekening	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Balans 1 januari	5.082	8.374	1.229	3.661	3.853	4.713
Betaald vorige tekenjaren	-2.545	-3.519	-339	-775	-2.206	-2.744
Vrijval/toevoeging vorige tekenjaren	498	-1.992	229	-1.700	269	-292
Schadereserve oude tekenjaren ultimo boekjaar	3.035	2.863	1.119	1.186	1.916	1.677
Schadereserve huidig tekenjaar	3.501	2.219	368	43	3.133	2.176
Balans 31 december	6.536	5.082	1.487	1.229	5.049	3.853

Onder voorziening voor nog te betalen schaden zijn bedragen opgenomen voor claims die door de maatschappij worden betwist of waarvoor verhaalsacties bij derden zijn ingesteld. Zevenwouden hanteert bij deze claims een prudent schadereserveringsbeleid waarbij in beginsel de verzekerde som inclusief bijkomende kosten worden gereserveerd. Gezien de onzekere uitkomst van juridische procedures en verhaalsacties in deze zijn deze claims voor 100 % in de schadelast opgenomen. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan kan een bedrag ten gunste van het resultaat vrijvallen.

In de reserveringen boekjaar is een bedrag van € 531.000 (2016: € 332.000) opgenomen als voorziening voor nagekomen schademeldingen.

Uitkomst toereikendheidstoets schadevoorziening

Op basis van de positieve uitloopresultaten van de schadereserve over de voorgaande jaren wordt de voorziening voor te betalen schaden toereikend geacht.

Voorzieningen

14. Belastingen

	2017	2016
<i>Verloop belastinglatentie tijdelijke verschillen</i>		
Balans 1 januari	327.212	258.434
Correctie latentie vorig boekjaar	-	-9.890
Realisatie beleggingen	-91.443	-48.886
Herwaardering beleggingen	10.958	127.554
Balans 31 december	246.727	327.212

De latente belastingschuld heeft betrekking op belastbare tijdelijke verschillen tussen fiscale en commerciële waardering ten aanzien van beleggingen.

De latentie heeft in het algemeen een langlopend karakter, € 8.750 (2016 € 0) heeft een looptijd korter dan een jaar.

15. Pensioenvoorziening

<i>Verloop:</i>	2017	2016
Balans 1 januari	150.000	-
Onttrekking / Toevoeging	-150.000	150.000
Balans 31 december	-	150.000

De pensioenvoorziening werd gevormd ter dekking van nog af te financieren indexatielasten van opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers. De pensioenregeling betreft een toegezegd pensioen dat gebaseerd is op een middelloonstelsel. De uitvoerder van de pensioenregeling is Aegon Levensverzekering N.V.

16. Overige voorzieningen	2017	2016
Voorziening deelneming (1)	1.149.510	1.074.336
Reorganisatievoorziening (2)	-	61.565
Voorziening jubileumuitkeringen (3)	54.449	48.663
	1.203.959	1.184.564

1) Voorziening deelneming

De voorziening deelneming is toegelicht bij het onderdeel Beleggingen in groepsmaatschappijen.

2) Reorganisatievoorziening

<i>Verloop:</i>	2017	2016
Balans 1 januari	61.565	250.000
Onttrekking	-61.565	-188.435
Balans 31 december	-	61.565

De reorganisatievoorziening werd gevormd ter dekking van de lasten van ontslaguitkeringen, frictiekosten, eventuele kosten van mobiliteit en/of sociale regelingen en de kosten van deskundige ondersteuning bij het reorganisatieproces en de afronding ervan.

(3) Voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- disconteringsvoet 4%;
- gebaseerd op stand salarissen ultimo jaar
- blijfkans: 100%
- inclusief verwachte sociale lasten

<i>Verloop:</i>	2017	2016
Balans 1 januari	48.663	65.231
Toevoeging / Onttrekking	5.786	-16.568
Balans 31 december	54.449	48.663

De voorziening heeft in het algemeen een langlopend karakter. Circa € 7.000 (2016: € 0) heeft een looptijd korter dan een jaar.

17. Belastingen en sociale lasten	2017	2016
Loonheffing	64.090	64.282
	64.090	64.282
18. Overige schulden	2017	2016
Accountantskosten	195.715	96.126
Crediteuren	70.829	27.108
Salarissen en overige vergoedingen	56.477	562
Toezegging brandpreventiefonds	51.165	51.165
Actuariskosten	46.969	33.516
Leasekosten wagenpark	38.818	-
Kosten vermogensbeheer	14.925	7.000
Compliancekosten	-	10.000
Overig	-	137.345
	474.898	362.822
19. Overlopende passiva	2017	2016
Reservering vakantiedagen	55.948	34.250
	55.945	34.250

Toelichting op de onderscheiden posten van de winst- en verliesrekening

20. Uitloopresultaten voorziening bruto schaden (in duizenden euro's)

Boekjaar Branche	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
	Brand		Aansprakelijkheid		Overig		Totaal	
<i>Schadejaar</i>								
-1	-82	-371	112	-143	-27	-78	3	-592
-2	23	-20	-3	51	-12	10	8	41
-3	-17	-99	-1	76	13	-9	-5	-32
<i>Ouder</i>	-17	-1.409	380	-	129	1	492	-1.408
Uitloopresultaat	-93	-1.899	488	-16	103	-76	498	-1.991
Schadelast verslagjaar	6.277	5.190	677	705	243	481	7.197	6.376
bruto schade	6.184	3.291	1.165	689	346	405	7.695	4.385

20. Uitloopresultaten voorziening schaden na herverzekering (in duizenden euro's)

Boekjaar Branche	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
	Brand		Aansprakelijkheid		Overig		Totaal	
<i>Schadejaar</i>								
-1	-128	-23	112	-143	16	-75	0	-241
-2	16	-21	-3	51	-12	10	1	40
-3	-17	-67	-1	76	13	-10	-5	-1
<i>Ouder</i>	-65	-89	299	-30	38	28	272	-91
Uitloopresultaat	-194	-200	407	-46	55	-47	268	-293
Schadelast verslagjaar	5.946	5.190	677	705	207	439	6.830	6.334
Schade eigen rekening	5.752	4.990	1.084	659	262	392	7.098	6.041

Het negatieve uitloopresultaat in boekjaar 2017 komt hoofdzakelijk voor rekening van de branche aansprakelijkheid. Voor oudere schadejaren zijn een aantal letselschaden afgewikkeld waarbij de totale schadelast is verhoogd. Een deel van deze schade komt ten laste van de herverzekeraar.

21. Bedrijfskosten

		2017	2016
Acquisitiekosten			
<i>Acquisitiekosten</i>	Doorlopende provisie	3.560.643	3.444.443
	Tekencommissie	1.927.602	1.926.648
		5.488.245	5.371.091
<i>Wijziging overlopende acquisitiekosten</i>	Doorlopende provisie	-888	108.729
	Tekencommissie	-5.383	51.080
		-6.271	159.809

Beheer- en personeelskosten en afschrijvingen	2017	2016
Personeelskosten (1)	3.042.164	2.869.862
Afschrijvingen materiële vaste activa	45.386	46.258
Overige bedrijfskosten	1.943.204	1.509.805
Toegerekende kosten aan Noorderlinge B.V.	-2.817.000	-2.530.000
	2.213.754	1.895.925

Vanaf 2017 wordt de toerekening aan Noorderlinge B.V. bepaald op basis van de kosten van haar activiteiten. Vorige boekjaren werd de toerekening van kosten aan Noorderlinge B.V. gelijk gesteld aan de tekencommissie inkomsten. De vergelijkende cijfers zijn aangepast.

De maatschappij heeft een kantoorgebouw zowel in gebruik als in eigendom. Hiervoor wordt een interne huurlast ter grootte van circa € 116.100 per jaar aan de technische rekening toegerekend. De huurlast is inbegrepen onder de overige bedrijfskosten.

<i>(1) Specificatie personeelskosten</i>	2017	2016
Salarissen	1.638.941	1.608.367
Sociale lasten	237.967	236.561
Pensioenkosten	249.414	332.248
Overige personeelskosten	915.842	692.686
	3.042.164	2.869.862

De pensioenkosten bestaan in beide verslagjaren uit de met de pensioenuitvoerder overeengekomen premie. In verslagjaar 2016 is aanvullend een dotatie ter grootte van € 150.000 aan de pensioenvoorziening onder de pensioenkosten opgenomen.

Werknemers

Zevenwouden had gedurende het boekjaar gemiddeld, berekend op fulltime basis, 28 werknemers in dienst (2016: 28).

Bezoldiging Raad van Commissarissen en Algemene Vergadering van Afgevaardigden

Voor de bezoldiging van de Raad van Commissarissen en de Algemene Vergadering van Afgevaardigden kwam in 2017 een bedrag van € 36.670 (2016: € 37.677) ten laste van de maatschappij.

Bezoldiging (gewezen-) Directie.

Voor de bezoldiging van de Directie kwam in 2017 een bedrag van € 440.663 ten laste van de maatschappij (2016: € 338.863). De bezoldiging is bepaald op basis van de componenten van RJ271. Voor de ter beschikking stelling van een auto zijn de totale lease- en brandstofkosten toegekend aan de bezoldiging.

Honoraria accountantsorganisatie

De totalen van de ten laste van het resultaat van het boekjaar gebrachte honoraria voor werkzaamheden van de externe Accountant (KPMG Accountants N.V.) en de accountantsorganisatie bedraagt € 203.572 (2016: € 120.353). Dit bedrag is als volgt onder te verdelen:

	2017	2016
Controle van de jaarrekening en QRT staten	121.000	80.768
Controle van de Day one rapportage door Ernst & Young Accountants	-	39.585
Nagekomen kosten van de controle 2016	82.572	-
	203.572	120.353

22. Resultaat technische rekening

Het technische resultaat is toe te rekenen aan een aantal branchegroepen. Het technische resultaat van de belangrijkste branchegroepen is als volgt verdeeld (in duizenden euro's):

Technische rekening

	Brand	Aansprakelijkheid	Overig	Totaal
Verdiende premies eigen rekening	12.104	955	383	13.442
Van niet-technische rekening toegerekende opbrengsten uit beleggingen	341	25	18	384
Schaden eigen rekening	-5.752	-1.084	-262	-7.098
Totaal bedrijfskosten	-6.801	-523	-260	-7.584
Resultaat technische rekening	-108	-627	-121	-856
Herverzekeringssaldo	1.373	10	211	1.594

Niet-technische rekening

23. Opbrengsten uit overige beleggingen	2017	2016
Leningen	48.424	57.240
Obligaties	15.668	-
Hypotheken	6.534	10.554
Aandelenfondsen	407	-
Diversen	80	2.192
Banken	60	5.470
Obligatiefondsen	-	31.239
	71.173	106.695

24. Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	2017	2016
<i>Ongerealiseerde winst op beleggingen</i>		
Aandelenfondsen	39.039	177.829
Obligaties	4.793	-
Obligatiefondsen	0	362.461
Onroerend goed	0	147.981
	43.832	688.271

<i>Ongerealiseerd verlies op beleggingen</i>		
Obligatiefondsen	59.152	-
Aandelenfondsen	8.296	-
Onroerend goed	-	-
	67.448	-

25. Gerealiseerd resultaat beleggingen	2017	2016
<i>Gerealiseerde winst op beleggingen</i>		
Aandelenfondsen	330.503	-
Obligatiefondsen	39.517	-
Obligaties	1.665	-
Onroerend goed	-	493
	371.685	493

<i>Gerealiseerd verlies op beleggingen</i>		
Obligatiefondsen	46.569	-
Onroerend goed	0	10.346
	46.569	10.346

26. Aan technische rekening toegerekende uit opbrengsten uit beleggingen

Een deel van de opbrengst uit beleggingen in de niet-technische rekening wordt toegerekend aan de technische rekening. Deze wordt berekend op basis van het deel van het eigen vermogen dat binnen Zevenwouden als noodzakelijk aanwezige solvabiliteit is bepaald.

27. Belastingen	2017	2016
<i>Mutaties belastinglatentie voor compensabele verliezen</i>		
Herwaardering toekomstige winsten	53.443	53.886
<i>Mutatie latente vennootschapsbelasting u.h.v. tijdelijke verschillen:</i>		
Overige mutaties	-10.957	-117.663
Totale vennootschapsbelasting	42.486	-63.777

Ondertekening van de jaarrekening

Leeuwarden, 26 april 2018

Raad van Commissarissen

Directie

C.B. Mulder, voorzitter

W.R.D.W. Nauta, voorzitter

W.O. Sierksma

J.H. Lubbers, Financieel Directeur

S. Faber

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van de winst

De statutaire bepalingen inzake de winstverdeling zoals vastgesteld in artikel 17 van de statuten is als volgt:

1. Ten laste van het batig saldo blijkens de jaarrekening worden tenminste zodanige bedragen toegevoegd aan de algemene reserve als nodig zijn om de solvabiliteitsmarge aanwezig te doen zijn waarover de maatschappij krachtens de Wet op het Financieel Toezicht dient te beschikken.
2. Indien de jaarrekening van enig boekjaar een nadelig saldo aanwijst, zal het tekort worden gedekt ten laste van de algemene reserve of uit een of meer aanwezige reservefondsen. Ten laste van door de wet voorgeschreven reserves mag een tekort slechts worden gedelgd voor zover de wet dat toestaat.

Controleverklaring van de onafhankelijke Accountant

De tekst van de controleverklaring wordt op deze pagina opgenomen zodra deze door de accountant is afgegeven.